

บทที่ 4

บทบาทและสภาพปัจจุบันของเทศบาลเมืองลพบุรี

4.1 สภาพกายภาพ

4.1.1 ที่ตั้ง อาณาเขต การปกครอง

เทศบาลเมืองลพบุรีตั้งอยู่ในเขตท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ตัวเทศบาลอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำลพบุรี ลักษณะของตัวเมืองอยู่บนที่เนินสูง ส่วนที่เหลือจากตัวเมืองออกไปเป็นที่ลุ่มต่ำ มีอาณาบริเวณครอบคลุมตั้งแต่แม่น้ำลพบุรีออกไปทางทิศตะวันออก จนถึงวงเวียนเทพสตรี ซึ่งเป็นที่ตั้งของอนุสาวรีย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช (แผนที่ 4.1)

สภาพพื้นที่โดยรอบเทศบาลเมืองลพบุรีมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลเขาสามยอด

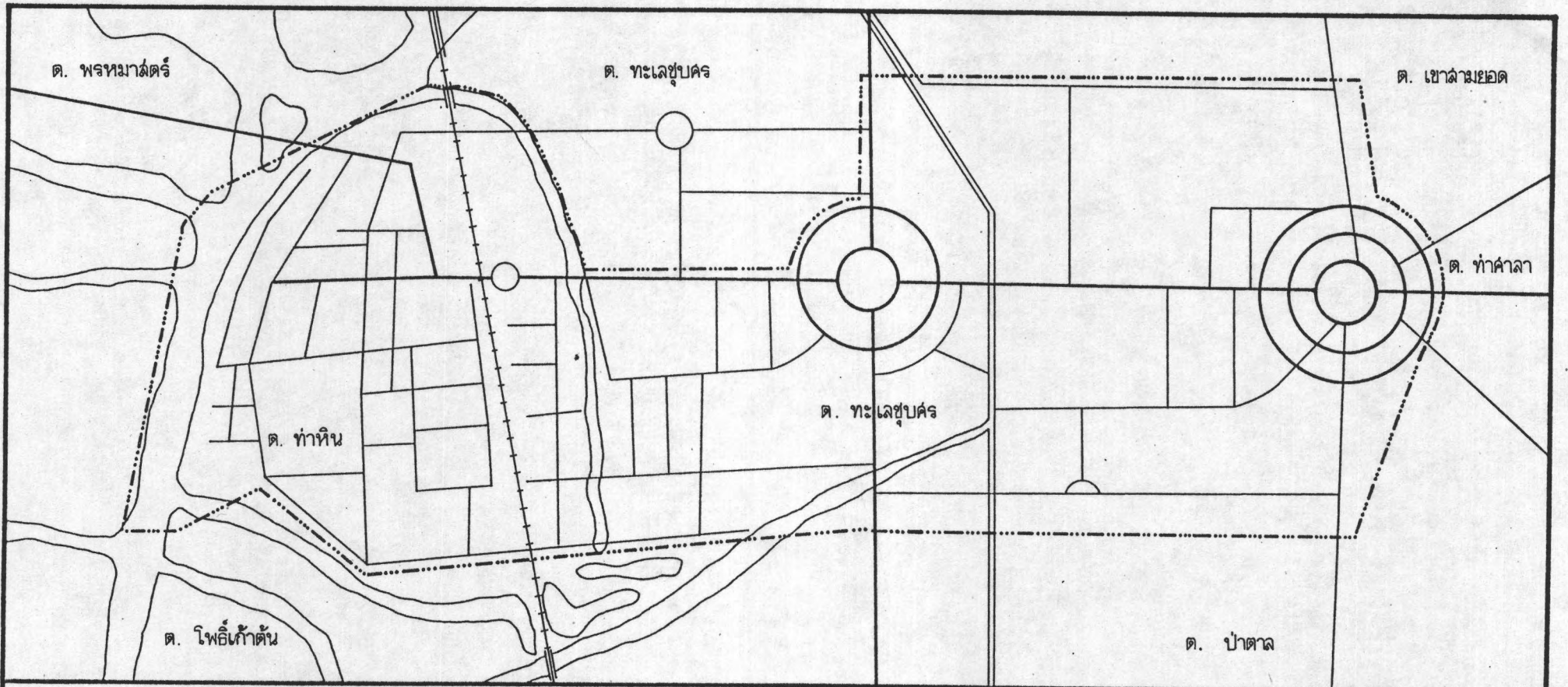
ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลป่าตาล

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลท่าศาลา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลพรหมศาสตร์

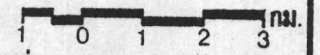
ชุมชนเมืองลพบุรีแต่เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลที่ได้รับการสถาปนาเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2406 ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมืองลพบุรี เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2478 มีพื้นที่ 0.900 ตารางกิโลเมตร หรือ 504 ไร่ โดยมีอาณาเขตตั้งแต่ทางรถไฟสายเหนือออกไปทางทิศตะวันตกถึงแม่น้ำลพบุรีหรือเขตท้องที่ตำบลท่าหินในปัจจุบัน

เทศบาลเมืองลพบุรีได้มีการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลถึง 2 ครั้ง โดยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2487 มีพระราชกฤษฎีกาขยายเขตออกไป รวมเอาท้องที่ตำบลโคกกระเทียม ตำบลเขาพระงาม ตำบลท่าศาลา ตำบลป่าตาล ตำบลท่าแค ตำบลเขาสามยอด และตำบลทะเลชุบศร ซึ่งนับว่าเป็นพื้นที่กว้างใหญ่ และมีสภาพเป็นทุ่งนา ป่าเขา เสียเป็นส่วนใหญ่ เกินกำลังที่เทศบาลขนาดเล็กจะปกครองดูแลและทำนุบำรุงได้ทั่วถึง ต่อมาจึงได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลง

แสดง.....ขอบเขตพื้นที่เทศบาลเมืองลพบุรี 6.85 ตารางกิโลเมตร

แผนที่ 4.1

ที่มา: เทศบาลเมืองลพบุรี

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผลมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน: เทศบาลเมืองลพบุรี

เขตเทศบาลเสียใหม่ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2497 โดยลดพื้นที่เขตเทศบาลลง คงเหลือเฉพาะตำบลท่าหินและบางส่วนของตำบลทะเลชุบศร บริเวณตั้งแต่ด้านทิศตะวันออกของทางรถไฟสายเหนือถึงวงเวียนเทพสตรี ซึ่งมีจำนวนพื้นที่รวมทั้งหมด 6.85 ตารางกิโลเมตร จนกระทั่งถึงปัจจุบัน (เทศบาลกำลังดำเนินการขอขยายเขตออกไปอีก โดยมีพื้นที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 42.70 ตารางกิโลเมตร)

4.1.2 ภูมิประเทศ

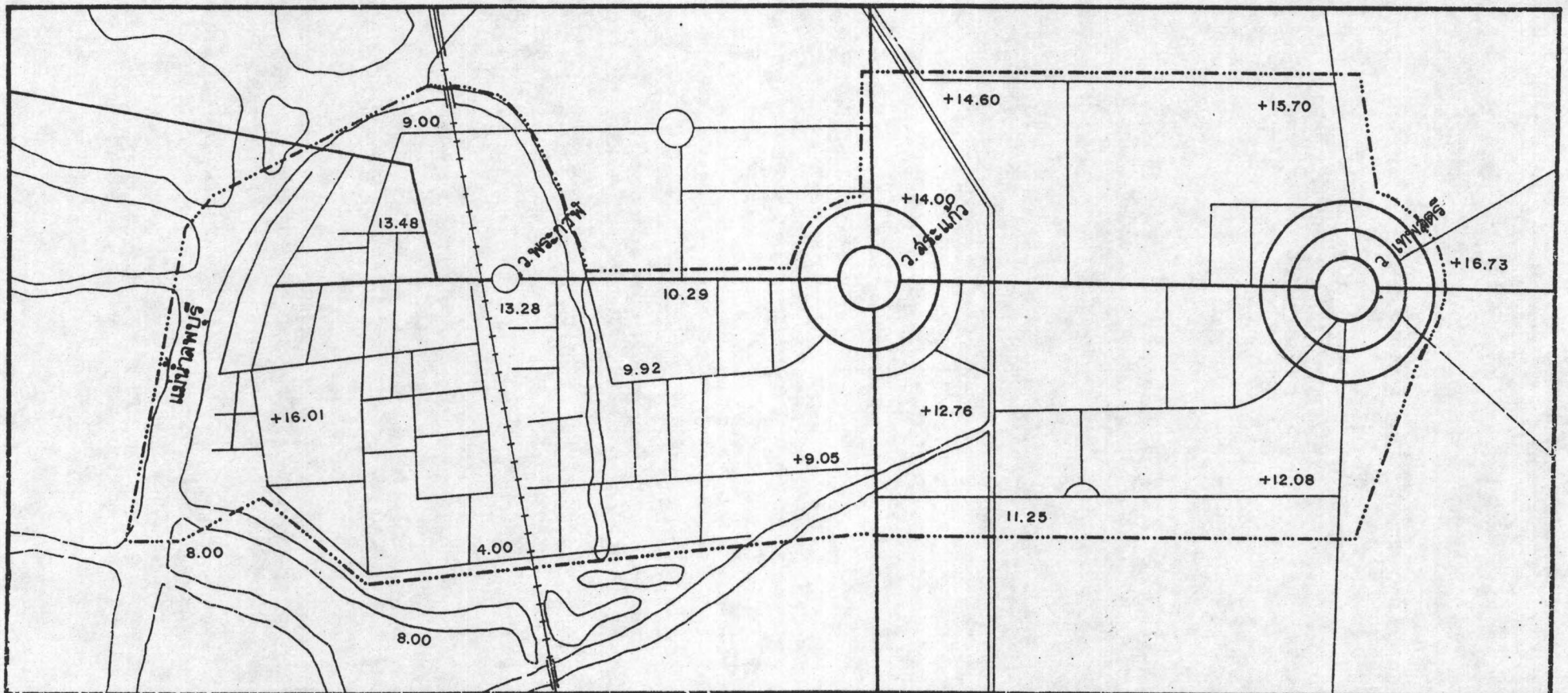
ลพบุรีเป็นเมืองที่มีลักษณะของตัวเมืองเป็นแนวยาวออกไปจากทิศตะวันตกถึงทิศตะวันออก สภาพพื้นที่โดยรอบเขตเทศบาลทางด้านทิศตะวันตก ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และทิศใต้จะเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตร อันประกอบไปด้วยแม่น้ำและคูคลองธรรมชาติต่าง ๆ ไหลผ่าน เช่น คลองบางขันหมาก คลองเรือ คลองบางปี ตลอดจนคลองชลประทานที่ขุดขึ้นมาอีกหลายสาย พื้นที่บริเวณนี้มีระดับความสูงเพียง 5-8 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วยภูเขาต่าง ๆ เช่น ภูเขาเอราวัณ และเทือกเขาติดต่อกัน คือ เขาวง เขาจีนแล เขาขวาง เขาสามยอด ภูเขาที่ใกล้ที่สุดจะอยู่ห่างจากตัวเมืองเพียง 4 กิโลเมตร พื้นที่ด้านนี้จึงมีระดับความสูงมากกว่าภายในเขตเทศบาล โดยยอดเขาที่สูงที่สุดจะสูงประมาณ 529 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง (กรมแผนที่ทหาร 2518)

สำหรับพื้นที่ภายในเขตเทศบาล ส่วนที่สูงที่สุดจะอยู่ในบริเวณพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ ซึ่งมีระดับความสูง 16.01 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ส่วนบริเวณอื่น ๆ มีความสูง 8-16 เมตร ในขณะที่บริเวณรอบตัวเมืองมีความสูงเฉลี่ยประมาณ 5-8 เมตร ยกเว้นทางด้านทิศตะวันออกที่สูงประมาณ 20-30 เมตร (แผนที่ 4.2)

จากสภาพภูมิประเทศดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ลักษณะความเอียงลาดของพื้นที่นั้น จะลาดลงมาจากทางด้านทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตกหรือลงไปสู่แม่น้ำลพบุรี ซึ่งจะมีค่าความลาดชันประมาณ 1:150 ถึง 1:500 ลักษณะเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อบริเวณเขตเทศบาลทั้งส่วนใต้ ทางด้านการระบายน้ำและส่วนเสียใน เรื่องของปัญหาน้ำท่วม ซึ่งถ้าได้รับการวางแผนปรับปรุงอย่างถูกต้อง ก็จะแก้ไขปัญหานี้ได้

4.1.3 ลักษณะทางธรณีวิทยาและลักษณะดิน

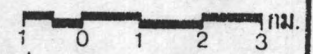
พื้นที่เทศบาลเมืองลพบุรีอยู่ในบริเวณชั้นกักเก็บน้ำผิวดิน (Phanom Thuan Aquifers) ยุค Upper Tertiary ถึง Pleistocene ซึ่งมีลักษณะโดยทั่วไปเป็น Terrace ต่ำ ๆ มีพื้นผิวค่อนข้างราบเรียบ ประกอบด้วยแหล่งสะสมตัวในรูปเขาอันเกิดจากการเคลื่อนตัว

แสดง ความสูงของพื้นที่

+7.89 = ระดับความสูง (เมตร)

แผนที่ 4.2

ที่มา: กองสำรวจ

สำนักผังเมือง

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน : เทศบาลเมืองลพบุรี

ของชั้นดินทั้งสองข้างของที่ราบภาคกลางตอนล่าง (The Lower Central Plain) แหล่งสะสมตัวนี้ประกอบด้วยตะกอนหลาย ๆ ชนิด ได้แก่ ชั้นดินเหนียวหนา ชั้นหินแกรนิต ชั้นทรายกรวดและเศษหินขนาดใหญ่ ความหนาของแหล่งสะสมตัวมีตั้งแต่ 15-60 เมตรหรือมากกว่า

ส่วนลักษณะดินนั้น เนื่องจากเขตเทศบาลอยู่ในบริเวณที่ราบดินตะกอนลุ่มแม่น้ำใหม่ บริเวณที่ราบดินตะกอนลุ่มแม่น้ำกลางใหม่และลุ่มแม่น้ำเก่า ลักษณะของดินที่อยู่ในบริเวณนี้ จึงเป็นดินที่มีกระบวนการกำเนิดและเปลี่ยนแปลง เนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายที่ของวัสดุต้นกำเนิด (Transported Materials) วัสดุต้นกำเนิดดินที่สำคัญ คือ ตะกอนต่าง ๆ ที่พัดพามากับลำน้ำ ลักษณะดินจึงเป็นดินที่ร่วนติดกัน หน้าดินลึก สภาพการระบายน้ำค่อนข้างเลวจนถึงเลว ชุดเขียวใหม่และชุดท่าม่วง ซึ่งพบอยู่ตามคันดินธรรมชาติบริเวณสองฝั่งแม่น้ำลพบุรี สภาพการอุ้มน้ำของดินส่วนใหญ่จึงอยู่ในระดับสูง ความสามารถของดินที่ทำให้น้ำซึมผ่านและการไหลบ่าของน้ำบนดินอยู่ในอัตราช้า ลักษณะเนื้อดินส่วนใหญ่จะเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย ดินร่วนเหนียวปนทราย จนถึงดินเหนียว

ดินชุดต่าง ๆ ในบริเวณนี้เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางจนถึงค่อนข้างสูง ส่วนใหญ่จะเหมาะสมในการปลูกข้าวมากกว่าพืชไร่ ยกเว้นดินชุดเขียวใหม่กับชุดท่าม่วงในบริเวณคันดินธรรมชาติของแม่น้ำลพบุรีที่เหมาะสมต่อการปลูกพืชไร่มากกว่า

4.1.4 การใช้ที่ดิน

1) พัฒนาการการใช้ที่ดินจากอดีตถึงปัจจุบัน

ก) การใช้ที่ดินสมัยอยุธยา

พื้นที่ภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีปัจจุบัน มีประวัติการตั้งถิ่นฐานของชุมชนมาช้านาน จากหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าบริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณที่มีความสำคัญและมีความเจริญสืบต่อกันมาเป็นลำดับ ตั้งแต่สมัยทวารวดี ลพบุรี อยุธยา จนถึงรัตนโกสินทร์

หลักฐานที่แสดงถึงการใช้ที่ดินในอดีต ปรากฏในแผนที่เมืองลพบุรีในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แสดงการวางผังเมืองและการใช้ที่ดินบริเวณเมืองลพบุรีประกอบด้วยระวางแผนที่ "Plan de la Ville de Louvo" ที่เขียนขึ้นโดยชาวฝรั่งเศส ประมาณพุทธศตวรรษที่ 23 (แผนที่ 4.3) ซึ่งสามารถจำแนกประเภทการใช้ที่ดินในเขตเมืองลพบุรีที่ปรากฏบนแผนที่ได้ ดังนี้

แผนที่ 4.3 แสดง แผนผังเมืองลโว้ เขียนโดยชาวฝรั่งเศสในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

A พระราชวัง	K กรมอัครราช	Q เกาะที่มีพลเมืองมาก
B วัดหลวง ชื่อ หน้าพระธาตุ	L กลตช้าง	R หมู่บ้านนอกกำแพงเมือง
C วัดอื่น ๆ	M ที่ซึ่งนำขนาดใหญ่ 2 แห่ง	S ตลาด
D จวนหรือบ้านที่พักเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส	N โรงหล่อหลวง	T สวนของเจ้าพระยาวิชาเยนทร์
E จวนเอกอัครราชทูตเปอร์เซีย	O พระราชอุทยานล้วนพระองค์	
F บ้านพักของบาทหลวง	P คณะบาทหลวงเชอวิตกับหอแปดเหลี่ยม	
G อุทยาน (สวนหลวง)	ซึ่งตรงกลางมีมุขบ้านสำหรับใช้เป็น	
H จวนของहांบารีกาลอง เจ้ากรมท่า	หอคูดาว	
I ตำหนักพระสนม		

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน
เทศบาลเมืองลพบุรี

- ที่ประทับของพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ สมัยที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จมาประทับอยู่ที่เมืองลพบุรี พระองค์โปรดให้สร้างพระราชวังขึ้น ที่เรียกกันภายหลังว่า "พระนารายณ์ราชนิเวศน์" ตั้งอยู่ทางด้านริมกำแพงเมืองด้านทิศตะวันตก พระราชวังแห่งนี้ มีลักษณะรูปร่างเป็นแบบฝรั่งปนไทย ซึ่งประกอบด้วยพระที่นั่งที่สำคัญ คือ พระที่นั่งจักรนิศาลพระที่นั่งดุสิตสวรรค์ธัญญมหาปราสาทและพระที่นั่งสุทลาสวรรค์
- ที่อยู่อาศัยและเรือนรับรองของคณะทูตและบาทหลวงชาวต่างชาติ อยู่ในเขตกำแพงเมืองด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยเรือนรับรองของคณะราชทูตและที่อยู่อาศัยของบาทหลวงชาวฝรั่งเศส
- ที่อยู่อาศัยของประชาชน อยู่บริเวณนอกกำแพงเมืองด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ผังตรงข้ามกับที่อยู่อาศัยและเรือนรับรองของคณะทูตและบาทหลวง
- ที่ตั้งของตลาด ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำลพบุรีด้านทิศตะวันตก ใกล้เคียงกับบริเวณที่อยู่อาศัยของประชาชน

ข) การใช้ที่ดินสมัยรัตนโกสินทร์

เมื่อผ่านพ้นสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมืองลพบุรีหมดความสำคัญ มีผู้คนอยู่อาศัยลดน้อยลง และกลับมามีบทบาทขึ้นอีกครั้งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ประชาชนกลับมาอยู่อาศัยและตั้งบ้านเรือนเรียงรายอยู่ริมแม่น้ำลพบุรี และเพิ่มจำนวนมากขึ้นในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อมีการสร้างทางรถไฟขยายขึ้นไปตามสายเหนือ ลพบุรีซึ่งเป็นเมืองทางการค้าเมืองหนึ่งของภาคกลาง จึงมีร้านค้าขายจากริมแม่น้ำลพบุรีออกไปบริเวณด้านหลังสถานีรถไฟและบริเวณรางค์สามยอด มีประชากรเข้าไปตั้งถิ่นฐานอาคารร้านค้ากันเพิ่มมากขึ้น ในสมัยนี้การขนส่งทางรถมีน้อย ถนนหนทางที่สร้างในตัวเมือง จึงเป็นถนนสายแคบ ๆ (แผนที่ 4.4)

ต่อมาเมืองลพบุรีได้ขยายผังเมืองจากกลุ่มรอบพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ต่อออกไปทางด้านตะวันออก ในสมัยที่เมืองไทยปฏิรูปการปกครองใหม่ ๆ ในช่วงปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยจอมพล. ปิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีมีดำริที่จะสร้างเมืองลพบุรีให้เป็นเมืองศูนย์กลางแห่งการทหาร ในปีพ.ศ. 2480 ได้อนุมัติให้สร้างเมืองลพบุรีขึ้นใหม่ขยายต่อจากแนวเมืองเก่า โดยให้วางผังเมืองใหม่ ก่อสร้างสถานที่ราชการเพื่อบริการประชาชนขึ้นมาหลายแห่ง เช่น โรงพยาบาล การประปา ที่ทำการจังหวัด สถานีวิทยุกระจายเสียง และสร้างถนนเชื่อมระหว่างเมืองเก่ากับเมืองใหม่ชื่อ ถนนประชาธิปไตย (ปัจจุบัน

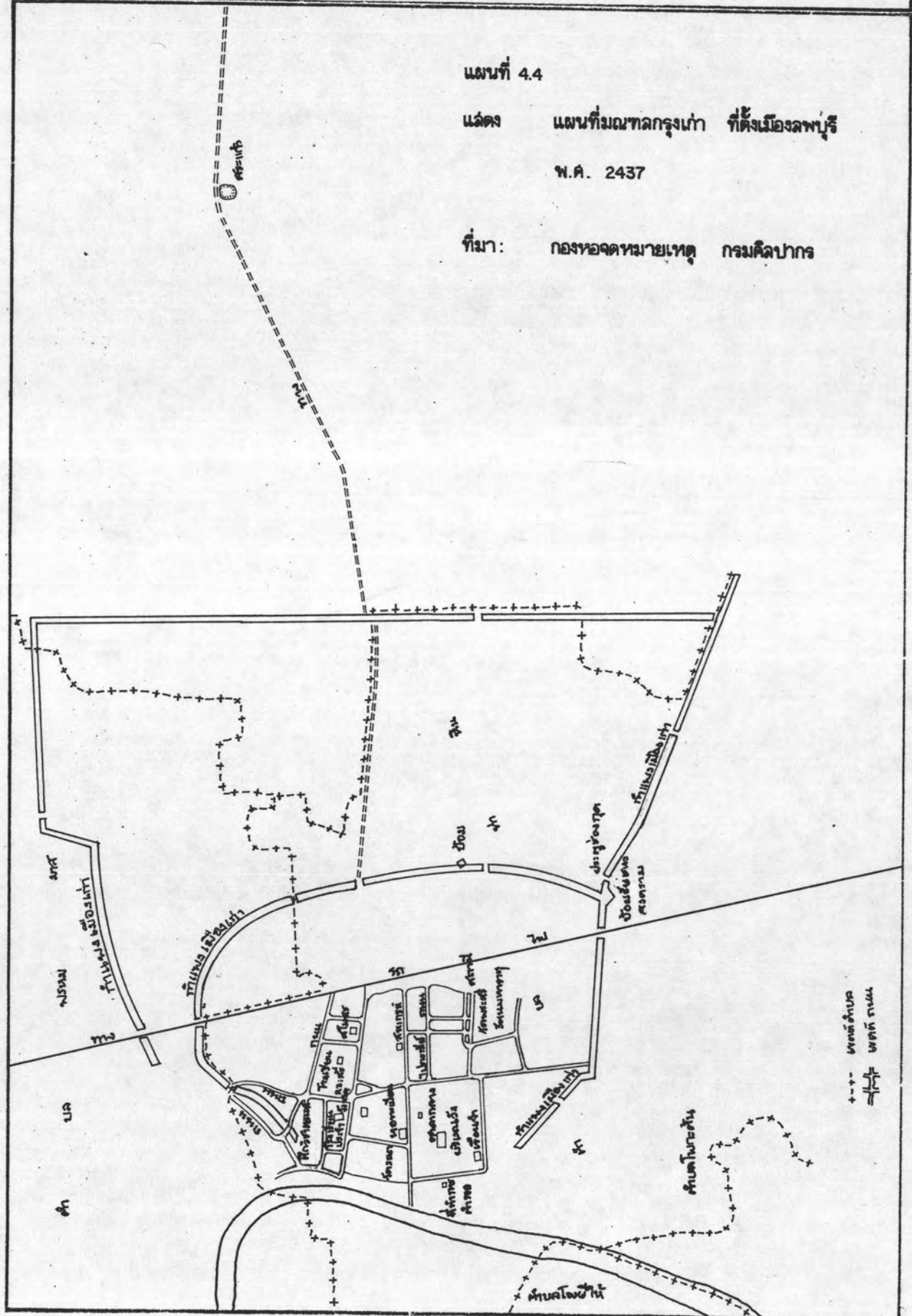
การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน เทศบาลเมืองลพบุรี

แผนที่ 4.4

แสดง แผนที่มณฑลกรุงเก่า ที่ตั้งเมืองลพบุรี

พ.ศ. 2437

ที่มา: กองหอจดหมายเหตุ กรมศิลปากร

คือถนนารายณ์มหาราช) ผังเมืองใหม่ขึ้นอยู่กับ ๗ สระแก้ว อันเป็นสระน้ำโบราณ เป็นที่พักน้ำ ในระบบการประปาสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช การปรับปรุงผังเมืองใหม่ได้สร้างวงเวียน ครอบสระแก้วขึ้น เมื่อรัฐบาลได้ขยายผังเมืองออกมาใกล้สระแก้ว ภาคเอกชนได้ลงทุนสร้างศูนย์ การค้ารอบ ๆ สระแก้วด้วย

เมื่อศูนย์กลางการค้าและการปกครองเมืองลพบุรีได้ขยายออกมา ทางด้านตะวันออกถึงเขตเมืองใหม่ ในระยะแรกสร้างนั้น ชาวลพบุรีคุ้นเคยกับตลาดและเมืองเก่า ไม่นิยมที่จะไปเปิดร้านค้ากัน ในเขตเมืองใหม่ ต่อเมื่อทางราชการได้ขยายผังเมืองต่อไป จากสระแก้ว และสร้างสถานที่ราชการเพิ่มขึ้น มีศาลากลางหลังใหม่ ชาวเมืองลพบุรีจึงมีดำริ สร้างอนุสรณ์สถานแห่งใหม่ขึ้น คือ พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราชประดิษฐาน อยู่กลางวงเวียนเทพสตรี ในระยะหลังจึงเริ่มมีประชาชนอพยพมาอยู่กันมากขึ้น

เวลาต่อมา เทศบาลเมืองลพบุรีได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตาม ความเจริญของบ้านเมือง ประชากรมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่มีการปรับเปลี่ยนขนาดพื้นที่ของ เทศบาลตามความเหมาะสมหลายครั้ง จนกระทั่งถึงปัจจุบันมีขนาดพื้นที่ 6.85 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,344 ไร่

การศึกษาการใช้ที่ดิน เขตเทศบาลเมืองลพบุรีในลำดับต่อไป เป็น การศึกษารายละเอียดของลักษณะและกิจกรรมการใช้พื้นที่ในระยะเวลา 2 ช่วง คือ ปี พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2530 ซึ่งจะเห็นผลของการวิเคราะห์แนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคตได้ต่อไป

- การใช้ที่ดิน พ.ศ. 2518

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เทศบาลเมืองลพบุรีมีลักษณะการวางตัว ของเมืองเป็นแนวยาวจากทิศตะวันตกถึงทิศตะวันออก และมีทางรถไฟสายเหนือตัดผ่านบริเวณ ตอนกลางของเมือง ทำให้พื้นที่เมืองแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ทางด้านทิศตะวันตกและด้านทิศ ตะวันออกของทางรถไฟ ซึ่งขนาดพื้นที่ทางด้านตะวันออกจะมากกว่าด้านทิศตะวันตก

ในปี พ.ศ. 2518 เทศบาลเมืองลพบุรีมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 6.85 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,344 ไร่ ลักษณะการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ จะเป็นที่ว่างถึง ประมาณร้อยละ 51.52 ของเนื้อที่ทั้งหมด ซึ่งจะอยู่ในบริเวณที่ติดกับแม่น้ำลพบุรี ตามแนวทาง รถไฟบริเวณรอบนอกของวงเวียนศรีสุริโยทัย และพื้นที่ทางใต้ของวงเวียนเทพสตรี

ประเภทการใช้ที่ดินรองลงมา ได้แก่ การใช้พื้นที่ปลูกสร้าง อาศัย เพื่อเป็นที่พักอาศัยประมาณร้อยละ 16.74 มีอยู่หนาแน่นบริเวณตอนใต้ของเมืองเก่าและ บริเวณที่ติดกับตัวเมืองเก่าทางด้านทิศตะวันออก ส่วนทางด้านทิศตะวันออกของทางรถไฟนั้น ที่พักอาศัยจะอยู่บริเวณด้านทิศใต้ของวงเวียนศรีสุริโยทัย และบริเวณรอบนอกของวงเวียนเทพสตรี ด้านทิศตะวันตก

การใช้ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษามีประมาณร้อยละ 7.34 ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณริมถนนนารายณ์มหาราชและถนนราชมนู นอกนั้นเป็นสถาบันการศึกษาขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วไปตามถนนสายต่าง ๆ

บริเวณที่ดินที่ใช้เป็นสถานที่ราชการมีอยู่ประมาณร้อยละ 5.69 จะกระจายอยู่ในบริเวณเมืองเก่า บริเวณริมถนนนารายณ์มหาราช และบริเวณวงเวียนเทพสตรี

การใช้ที่ดินเพื่อประกอบการค้า มีประมาณร้อยละ 2.42 อยู่หนาแน่นบริเวณตอนกลางและตอนเหนือของพื้นที่เมืองเก่าและบริเวณวงเวียนศรีสุริโยทัย

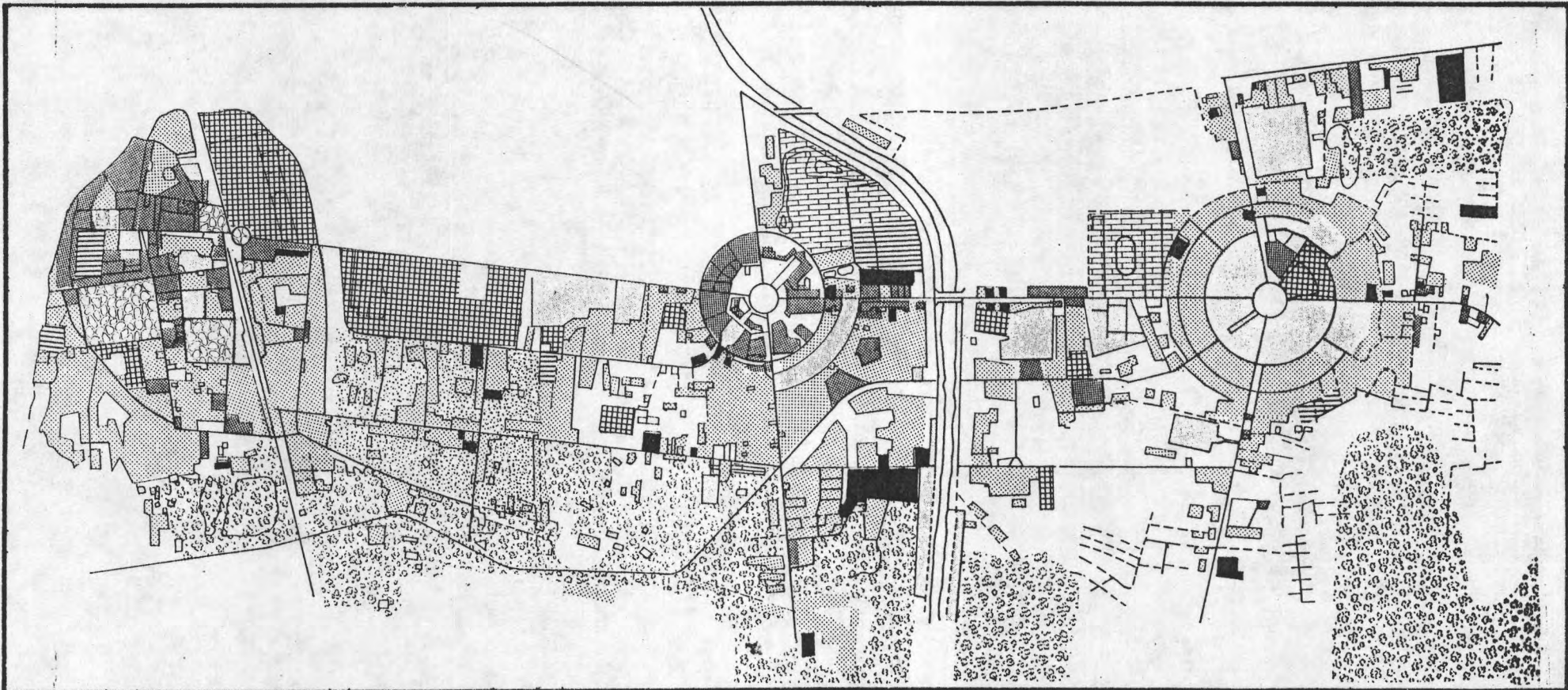
การใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมทางศาสนานั้นมีอยู่ประมาณร้อยละ 2.05 จะอยู่บริเวณด้านทิศตะวันตกของทางรถไฟ ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตเมืองเก่า มีซากโบราณสถานและศาสนสถานอยู่หนาแน่น

ส่วนการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมและโกดังสินค้า ประมาณร้อยละ 1.13 และ 1.06 จะอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของทางรถไฟถึงคลองชลประทาน ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางที่ให้บริการแก่ชุมชน

นอกจากลักษณะการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้น เทศบาลเมืองลพบุรียังประกอบไปด้วยการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ อีก เช่น สาธารณูปการ ปศุสัตว์ สถานที่พักผ่อน ฯลฯ (ตารางที่ 4.1)

- การใช้ที่ดิน พ.ศ. 2530 (แผนที่ 4.5)

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ลักษณะการใช้ที่ดินเทศบาลเมืองลพบุรี มีการเปลี่ยนแปลงและขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่โดยรวมแล้ว การขยายตัวจะออกนอกขอบเขตของเทศบาล การศึกษาการใช้ที่ดินปัจจุบันได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน (Zone) เพื่อสะดวกในการสำรวจ โดยถือตามเส้นทางคมนาคม สถานภูมิศาสตร์และภูมิประเทศ (แผนที่ 4.6) ดังนี้

แสดง การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2530

 ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย

 ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

 ที่ดินประเภทสถานศึกษา

 ที่ดินประเภทสถานที่ราชการ อาคารรูปโถก อาคารรูปการ

 ที่ดินประเภทศาลากลาง

 ที่ดินประเภทโบราณสถาน

 ที่ดินประเภทเกษตรกรรมและคอกปศุสัตว์

 ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

 ที่ดินประเภทสวนสาธารณะและนันทกีฬา

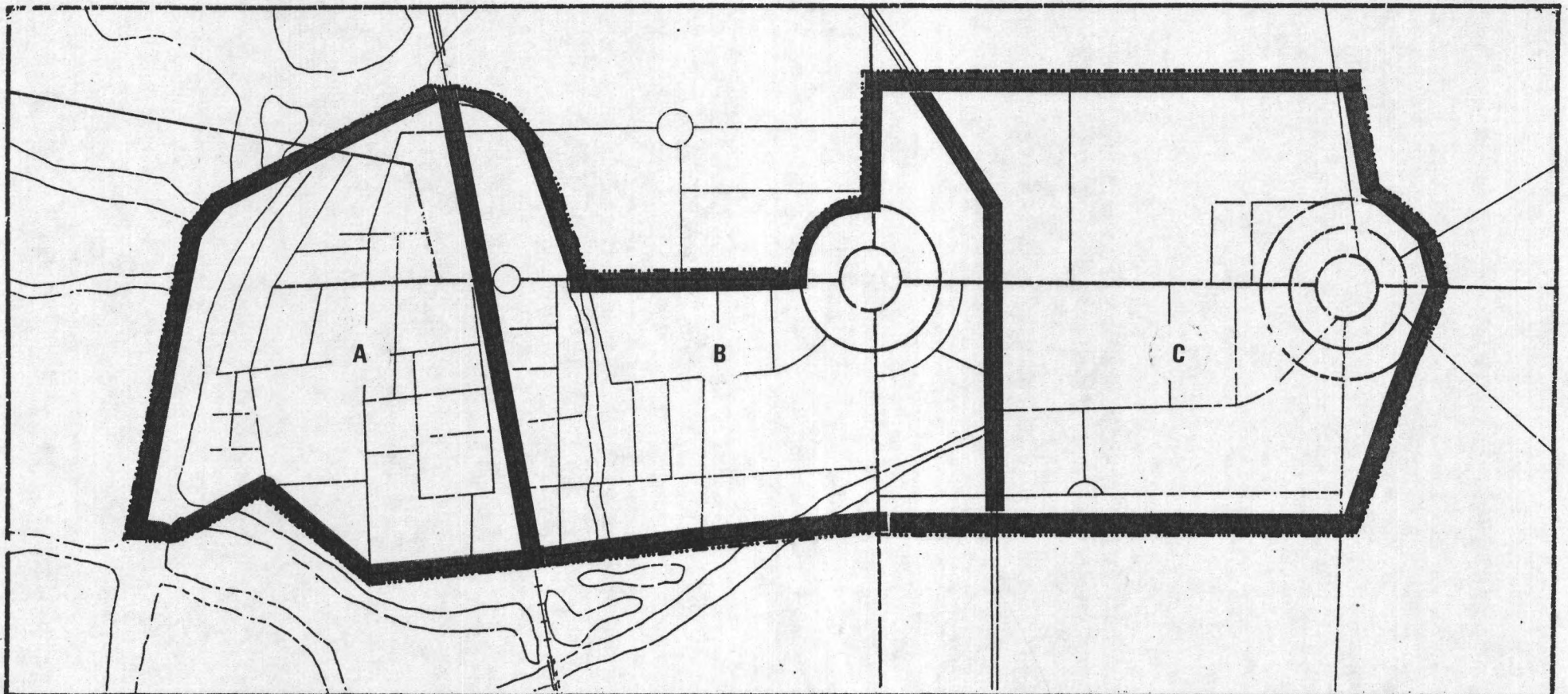
 ที่ดินประเภทสวน

แผนที่ 4.5

ที่มา: สำนักผังเมือง

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน: เทศบาลเมืองลพบุรี

แสดง การแบ่งส่วน (Zone) พื้นที่
 ■■■■■ เส้นขอบเขต

แผนที่ 4.6

ที่มา:

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน : เทศบาลเมืองลพบุรี

พื้นที่ฝั่งตะวันตกของทางรถไฟ (Zone A) ได้แก่ พื้นที่บริเวณเมืองเก่ามีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 13.3 ของพื้นที่ทั้งหมด (0.91 ตารางกิโลเมตรหรือ 577.75 ไร่)

ลักษณะการใช้พื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัยและย่านการค้าปะปนกันไปกับซากโบราณสถานและศาสนสถาน การใช้ที่ดินเป็นที่พักอาศัยมีอยู่มากที่สุดในบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเก่า ได้แก่ บริเวณด้านทิศใต้ และกิจกรรมการใช้ที่ดินรองลงมา คือ การค้าและพาณิชย์กรรม ที่ยังคงอยู่หนาแน่นบริเวณเดิม คือ ทางตอนกลางและตอนเหนือของพื้นที่ ซึ่ง บริเวณนี้เป็นศูนย์กลางทางการค้าและบริการอื่นเก่าแก่ของเมือง เช่นเดียวกับที่อยู่อาศัยทางด้านทิศใต้ ย่านการค้านี้ ได้แก่ บริเวณถนนวิชาวินยารักษ์ ถนนสุรสงคราม ถนนสุรศักดิ์ ถนนพระยาภิรมย์ ถนนคูเมืองและถนนหน้าพระกาฬ นอกจากนี้ ลักษณะการใช้ที่ดินยังประกอบไปด้วยพื้นที่ศาสนสถาน อาคารโบราณสถานที่สำคัญของเมือง

พื้นที่ฝั่งตะวันออกของทางรถไฟถึงคลองชลประทาน (Zone B) ได้แก่ บริเวณเมืองใหม่ มีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 47.7 (3.27 ตารางกิโลเมตรหรือ 2072.09 ไร่)

การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัย ได้แก่ พื้นที่บริเวณที่ติดกับตัวเมืองเก่าทางฝั่งตะวันออกของทางรถไฟตามแนวถนนสีหราชเดโช และบริเวณด้านทิศใต้ของวงเวียนศรีสุริโยทัยลงมาจนถึงคลองชลประทาน

กิจกรรมการใช้ที่ดินรองลงมา คือ สถานศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณถนนราชมนู ได้แก่ โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย และริมถนนนารายณ์มหาราช ได้แก่ วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี

ย่านการค้าตั้งอยู่บริเวณรอบวงเวียนศรีสุริโยทัย และทางด้านทิศใต้ตามแนวสองฟากถนนนครสวรรค์ และเริ่มมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากอิทธิพลของสถานีรถไฟโดยสารและบริษัทขนส่งที่ตั้งอยู่ภายในถนนรอบวงเวียน ส่วนพื้นที่ว่างนั้นจะอยู่บริเวณตอนใต้และรอบนอกของวงเวียนศรีสุริโยทัย ซึ่งบางบริเวณเป็นที่ราบลุ่ม

พื้นที่ฝั่งตะวันออกของคลองชลประทานเขตเทศบาลบริเวณวงเวียนเทพสตรี (Zone C) มีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 39 (2.67 ตารางกิโลเมตรหรือ 1694.16 ไร่)

การใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัย จะอยู่ในบริเวณรอบนอกของ
วงเวียนเทพสตรี โดยมีสถานที่ราชการตั้งอยู่บริเวณโดยรอบวงเวียน สถานที่ราชการเหล่านี้
ได้แก่ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจภูธร ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ของทาง
ราชการทหารบางส่วน ได้แก่ กองบังคับการจังหวัดทหารบกฉะเชิงเทรา อยู่ในพื้นที่บริเวณตอนเหนือ
ของวงเวียน ซึ่งพื้นที่ว่างส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณนี้ด้วย

ตารางที่ 4.1 การใช้ที่ดินชุมชนเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2530

ประเภทการใช้ที่ดิน	พ.ศ. 2518		พ.ศ. 2530		การเปลี่ยนแปลง พื้นที่ (ร้อยละ)
	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	
1. พักอาศัย	727	16.74	884	20.35	21.59
2. พาณิชยกรรม	105	2.42	224	5.16	113.33
3. อุตสาหกรรม	49	1.13	37	0.85	-24.49
4. โกดังสินค้า	46	1.06	34	0.78	-24.49
5. สถานที่ราชการ	247	5.69	668	15.38	170.44
6. โรงเรียน	319	7.34	328	7.55	2.82
7. ศาสนสถาน	89	2.05	149	3.43	67.41
8. สาธารณูปการ	75	1.73	64	1.47	-14.67
9. ปศุสัตว์	14	0.32	13	0.30	-7.14
10. พักผ่อน สนามกีฬา	64	1.47	138	3.18	115.62
11. ถนน ซอย	219	5.04	336	7.73	53.42
12. แม่น้ำ ลำคลอง ป่า สระ	152	3.50	152	3.50	-
13. ที่ว่าง	2,238	51.52	1,317	30.32	-41.15
รวม	4,344	100.00	4,344	100.00	-

ที่มา : จากกองวิจัย สำนักผังเมืองและการสำรวจ

2) ทิศทางการขยายตัวของชุมชน

จากการศึกษาถึงสภาพภูมิประเทศและการใช้ที่ดินในอดีตจนถึงปัจจุบันพบว่า เทศบาลเมืองลพบุรีมีข้อจำกัดในการใช้พื้นที่ ทั้งจากธรรมชาติและกิจกรรมที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการขยายตัวของชุมชน เช่น สภาพความสูงต่ำของพื้นที่ การใช้พื้นที่เป็นที่ตั้งของหน่วยงานทางทหารภายในเขตเทศบาลและบริเวณใกล้เคียงเป็นจำนวนมากและมีบริเวณกว้าง

ลักษณะดังกล่าวเป็นอุปสรรคที่ทำให้เมืองหรือชุมชนขาดความต่อเนื่องของการขยายตัวตามธรรมชาติ ซึ่งจากการขยายตัวของชุมชน ปี พ.ศ. 2518-2530 (แผนที่ 4.7) จะเห็นได้ว่า ทิศทางการขยายตัวของชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี เริ่มออกมาทางด้านทิศตะวันออก โดยมีถนนพหลโยธินเป็นเส้นทางสำคัญ ทำให้การติดต่อระหว่างพื้นที่สะดวกขึ้น สภาพปัจจุบัน มีการเพิ่มพื้นที่การใช้ที่ดินเพื่อการค้าพาณิชยกรรมและพักอาศัยมากขึ้น บริเวณที่มีการเพิ่มของการใช้ที่ดินด้านพาณิชยกรรม ได้แก่ บริเวณศูนย์กลางการค้าสระแก้ว ส่วนบริเวณที่อยู่อาศัยเริ่มขยายตัวมาทางทิศใต้ของวงเวียนสระแก้วและวงเวียนเทพสตรี (แผนที่ 4.8)

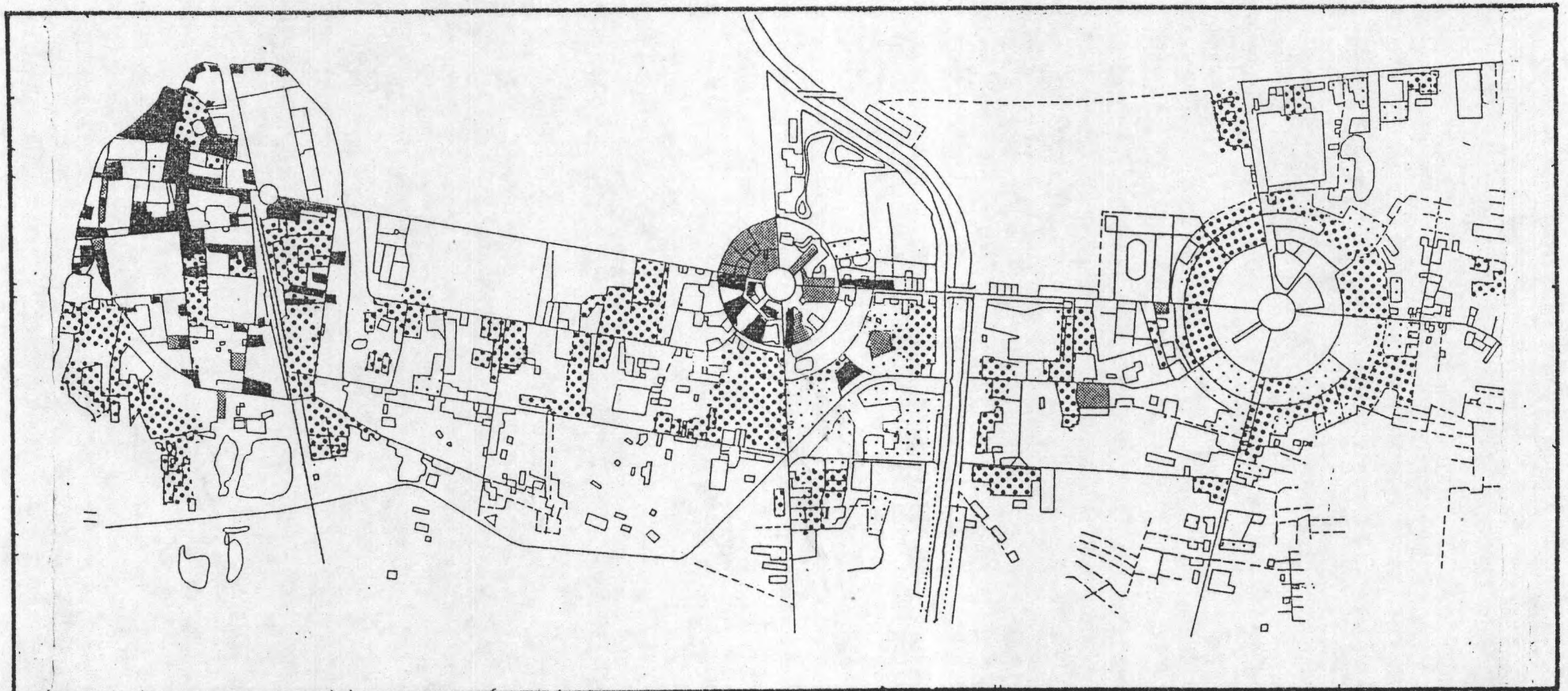
3) ความสัมพันธ์ของการใช้ที่ดินกับที่ดิน

ก) ราคาที่ดิน

การกำหนดราคาที่ดินโดยคณะกรรมการจังหวัดลพบุรี เป็นการกำหนดราคาของที่ดิน โดยอาศัยราคาตลาด ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่ตรงกับความเป็นจริงนักแต่ก็มีแนวโน้มใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด การกำหนดราคาที่ดินใช้การพิจารณาจากตำแหน่งของที่ดิน โดยกำหนดให้ที่ดินที่อยู่ติดกับถนนมีราคาสูงกว่าที่ดินที่อยู่ห่างไกลจากถนนออกไป

จากแผนที่และบัญชีราคาประเมินที่ดินของเทศบาลเมืองลพบุรี พ.ศ. 2531-2534 โดยสำนักงานกลางประเมินราคาทรัพย์สิน กรมที่ดิน ได้กำหนดราคาที่ดินไว้ดังนี้ (แผนที่ 4.9)

- ที่ดินติดถนนในบริเวณย่านการค้า ศูนย์กลางเมือง จะเป็นพื้นที่ที่มีราคาสูงที่สุด ประมาณตารางวาละ 10,000-90,000 บาท
- บริเวณฝั่งตะวันออกของทางรถไฟ ที่ดินติดถนนสายสำคัญ คือ ถนนนารายณ์มหาราช ถนนเรศวร ราคาที่ดินสูงประมาณตารางวาละ 10,000-90,000 บาท ส่วนที่ดินที่อยู่ห่างถนนออกไป ราคาที่ดินประมาณตารางวาละต่ำกว่า 1,000-9,000 บาท

แสดง การขยายตัวของชุมชน พ.ศ. 2518 - 2530

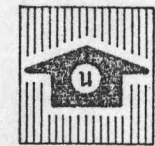
● บริเวณพาณิชย์กรรม พ.ศ. 2518

⦿ บริเวณที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2518

⦿ บริเวณพาณิชย์กรรม พ.ศ. 2518 - 2530

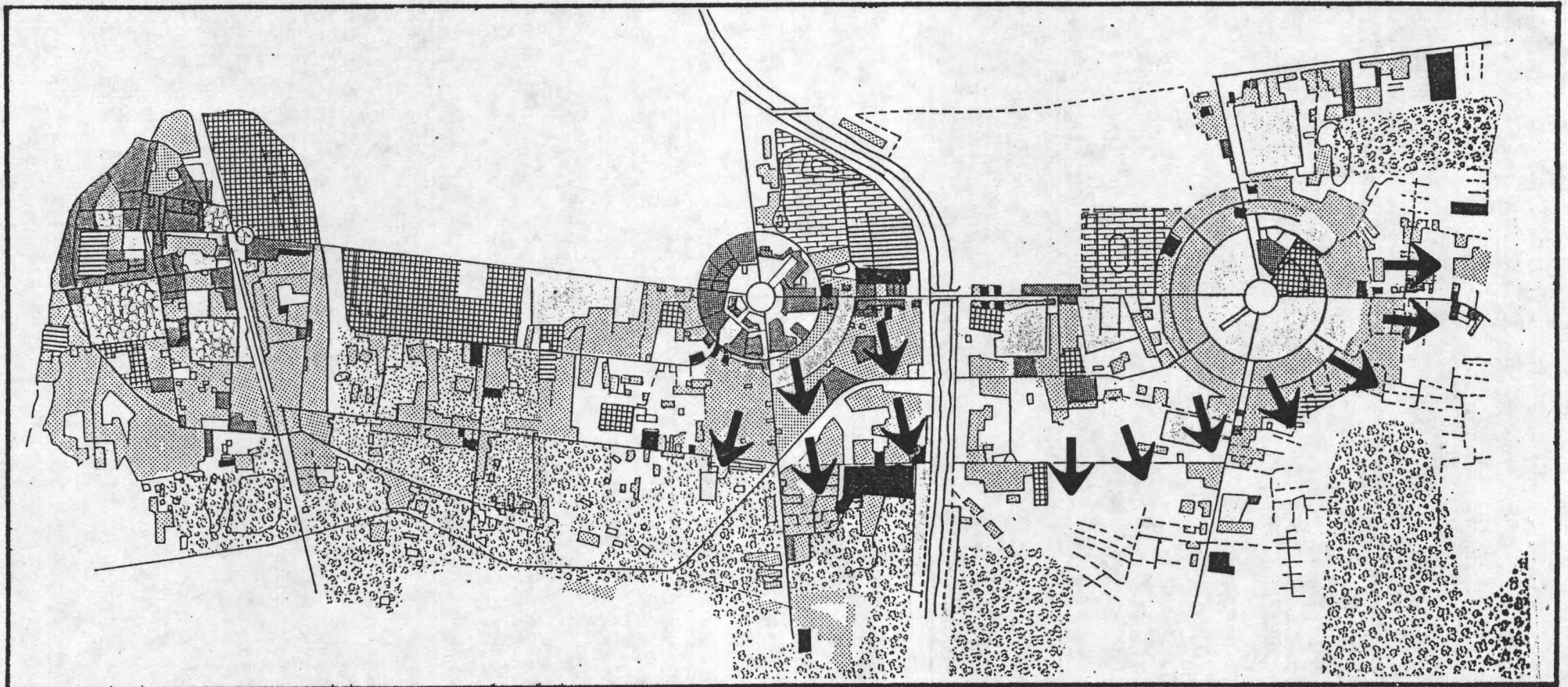
⦿ บริเวณที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2518 - 2530

แผนที่ 4.7

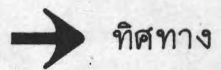

ที่มา:

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน: เทศบาลเมืองลพบุรี

แสดง ทิศทางการขยายตัวของชุมชน

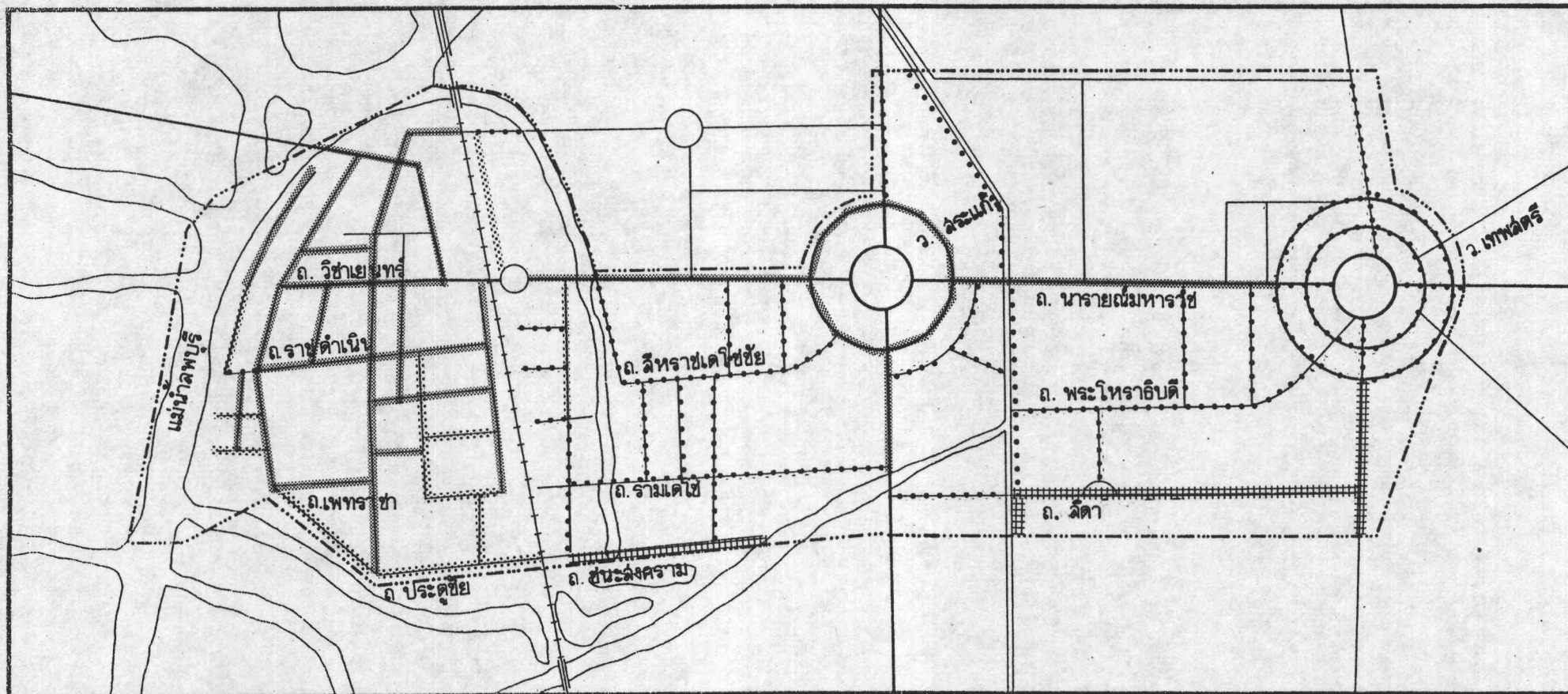
ทิศทาง

แผนที่ 4.8

ที่มา: สำนักผังเมือง

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน: เทศบาลเมืองลพบุรี

แสดง ราคาประเมินที่ดิน พ.ศ. 2531 - 2534 (บาท ต่อ ตารางวา)

	90,000	-	10,000
	9,000	-	5,000
	4,000	-	1,000
	ต่ำกว่า		1,000

แผนที่ 4.9

1 0 1 2 3 กม.

ที่มา: กรมที่ดิน

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน: เทศบาลเมืองลพบุรี

ข) กรรมสิทธิ์ที่ดิน

พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี ประกอบไปด้วยพื้นที่ของทางราชการ ที่ราชพัสดุ ศาสนสถาน และที่ตั้งของหน่วยงานราชการทหาร (แผนที่ 4.10)

ส่วนใหญ่ของที่ดินในบริเวณเมืองเดิม ซึ่งมีโบราณสถานและศาสนสถานสำคัญตั้งอยู่เป็นจำนวนมากนั้น มีพื้นที่บางส่วนเป็นของราชพัสดุและสถานที่ราชการ ส่วนที่ดินที่เป็นของเอกชนจะอยู่บริเวณตอนเหนือและตอนใต้ของชุมชน

ที่ดินติดถนนนารายณ์มหาราชเกือบทั้งหมดเป็นที่ของราชพัสดุและสถานที่ของหน่วยราชการต่าง ๆ โดยเฉพาะบริเวณทางด้านทิศเหนือ ตั้งแต่วงเวียนศรีสุริโยทัย ถึงวงเวียนเทพสตรีเป็นเขตทหาร

4. ลักษณะอาคารและสิ่งก่อสร้าง

จากการสำรวจของสำนักผังเมือง แบ่งลักษณะของสิ่งก่อสร้างสำคัญภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีได้ ดังนี้

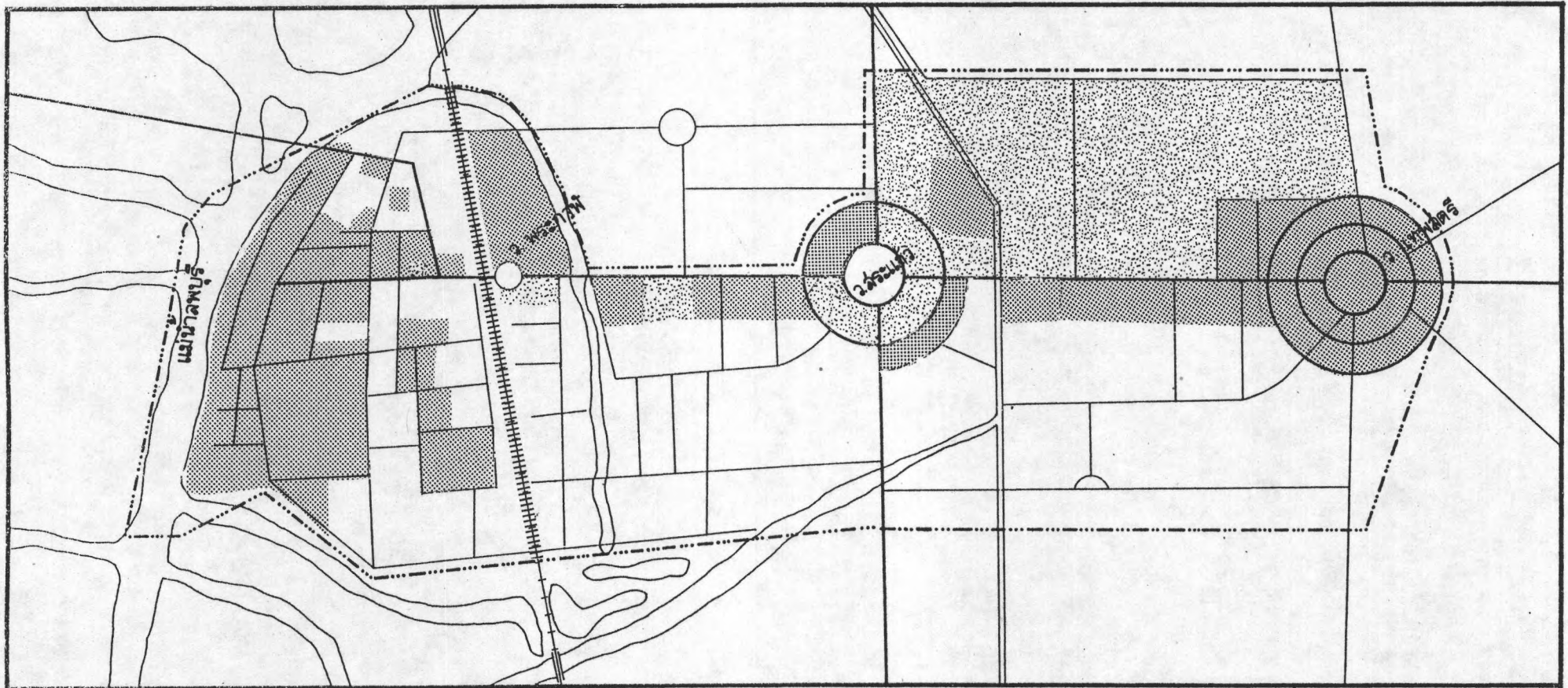
ก) อาคารที่พักอาศัย

อาคารที่ใช้เป็นที่พักอาศัยมีอยู่ประมาณ 5,422 หลัง ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นอาคารเดี่ยว ประมาณร้อยละ 70.45 รองลงมาเป็นห้องแถวและตึกแถว ประมาณร้อยละ 19.16 และ 9.98 ตามลำดับ

ลักษณะการใช้วัสดุก่อสร้างของอาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้ ประมาณร้อยละ 66.93 เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ประมาณร้อยละ 21.12 โดยอาคารต่าง ๆ เหล่านี้ มีอายุการก่อสร้างมากกว่า 20 ปี มีประมาณร้อยละ 33.81 ส่วนที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีประมาณร้อยละ 25.70 และที่มีอายุไม่เกิน 10 ปี มีประมาณร้อยละ 22.11

ข) อาคารพาณิชย์

อาคารพาณิชย์ในเขตเทศบาลมีอยู่ประมาณ 1,254 หลัง ส่วนใหญ่เป็นตึกแถว ประมาณร้อยละ 71.61 เป็นห้องแถว ประมาณร้อยละ 15.63 ส่วนที่เหลือเป็นอาคารเดี่ยว

แสดง

กรรมสิทธิ์ที่ดิน

ที่ดินราชการทหาร

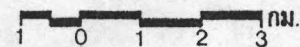
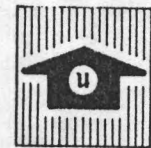

ที่ดินราชพัสดุ สำนักงานที่ราชการ ศาลากลาง

ที่ดินรถไฟ

แผนที่ 4.10

ที่มา: ที่ดินจังหวัด
ราชพัสดุจังหวัด

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน : เทศบาลเมืองลพบุรี

ลักษณะการใช้วัสดุก่อสร้างที่เป็นคอนกรีต มีประมาณร้อยละ

63.80 เป็นอาคารไม้ประมาณร้อยละ 20.90 และเป็นครึ่งตึกครึ่งไม้ประมาณร้อยละ 15.15 อาคารเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะมีความสูงอยู่ประมาณ 2-3 ชั้น ส่วนอาคารที่สูงกว่า 3 ชั้น มีจำนวนน้อย

จากลักษณะของชุมชนที่เป็นเมืองเก่ามาแต่อดีต อาคารที่พังกาศัยและอาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ จึงมีอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไป ซึ่งลักษณะของอาคารที่พังกาศัยที่สร้างด้วยไม้ มักจะมีสภาพที่ทรุดโทรม ไม้แข็งแรงเสียเป็นส่วนใหญ่

4.1.5 การคมนาคมขนส่ง

1) โครงข่ายถนน

ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรีมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 หรือถนนพหลโยธิน ซึ่งโดยหน้าที่แล้ว เป็นถนนสายประธาน เชื่อมต่อระหว่างชุมชนในภาคกลางและภาคเหนือ แต่ในส่วนของถนนพหลโยธินบริเวณที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี บทบาทของถนนสายนี้เป็นเพียงถนนสายหลักเท่านั้น โดยยานพาหนะต่าง ๆ ที่ต้องการเดินทางติดต่อระหว่างภาคได้ใช้เส้นทางตั้งแต่ช่วงแยกอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถึงอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาทแทน

ถนนสายหลักที่ทำหน้าที่เป็นถนนเชื่อมต่อระหว่างชุมชนและรับการจราจรจากถนนสายประธานของเทศบาลเมืองลพบุรี คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 311 หรือถนนนายร้อยมหาสาร ถนนสายนี้เป็นทางหลวงที่แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 โดยเชื่อมต่อระหว่างถนนพหลโยธินที่จังหวัดลพบุรี กับถนนสายเอเชียที่จังหวัดสิงห์บุรี ความยาว 33.33 กิโลเมตร และถนนสายนี้บริเวณที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี ยังทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชนเมืองเก่าและเมืองใหม่อีกด้วย

เทศบาลเมืองลพบุรีมีถนนทั้งหมด 31 สาย ความยาว 19.82 กิโลเมตร และซอยจำนวน 20 ซอย ความยาว 5.1 กิโลเมตร รวมความยาวทั้งสิ้น 24.9 กิโลเมตร โดยแยกเป็นถนนและซอยลาดยางแอสฟัลต์ติกยาว 23.5 กิโลเมตร ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กยาว 1.1 กิโลเมตร ถนนและซอยดินลูกรังยาว 0.3 กิโลเมตร (แผนที่ 4.11)

ลักษณะและโครงข่ายถนนภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี พื้นที่บริเวณตั้งแต่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำลพบุรีถึงคลองเรือก บริเวณนี้เคยเป็นเมืองเก่าที่มีการตั้งถิ่นฐานของ

ชุมชนมาแต่เดิม เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยกันอย่างหนาแน่นและแออัด สภาพพื้นที่ประกอบไปด้วยโบราณสถานที่สำคัญตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก มีถนนสายหลักลพบุรี-สิงห์บุรีและทางรถไฟสายเหนือตัดผ่านพื้นที่บางส่วน พื้นที่ส่วนนี้มีจำนวนถนนมากที่สุด ลักษณะของถนนที่เกิดขึ้นเป็นไปตามลักษณะของการวางผังเมืองมาตั้งแต่อดีต โดยอาศัยแนวทางเดินเป็นหลัก ขนาดของถนนจึงค่อนข้างเล็ก มีขนาดความกว้างไม่สม่ำเสมอและไม่มีระเบียบ โดยส่วนใหญ่จะมีผิวจราจรขนาดตั้งแต่ 3.40-13.50 เมตรและมีอยู่เพียง 3 สายเท่านั้นที่มีขนาดกว้างตั้งแต่ 7-29.50 เมตร คือ ถนนราชดำเนิน ถนนปรางค์สามยอด และถนนสุระสงคราม สำหรับถนนซอยในบริเวณนี้มีขนาดเล็กมากตั้งแต่ 4-5 เมตร ยกเว้นซอยราชดำเนิน 2 ซึ่งมีขนาดกว้าง 4.70-8.50 เมตร พื้นผิวถนนส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยางแอสฟัลต์ติก มีถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 สาย คือ ถนนท่าขุนนาง และถนนราชมณู ถนนลาดยาง-ลูกรัง 1 สาย คือ ถนนชนะสงคราม สภาพถนนปัจจุบันมีถนนพระรามและถนนราชดำเนินที่ชำรุด

พื้นที่บริเวณตั้งแต่คลองเรือจนถึงฝั่งขวาของคลองชลประทาน พื้นที่บริเวณนี้มีโครงข่ายถนนน้อยกว่าในเขตเมืองเก่า เพราะเป็นส่วนที่ได้รับการขยายเขตออกมาภายหลัง ถนนจึงมีรูปแบบที่ได้รับการวางผังไว้แล้ว มีถนนสายสำคัญคือ ถนนนารายณ์มหาราชและถนนเรศวร (ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3016 สายป่าหวาย-วงเวียนศรีสุริโยทัย) ซึ่งเป็นถนนขนาดใหญ่ตัดผ่านพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีถนนอีก 3 สาย คือ ถนนรามเดโช ถนนสีหราชเดโช และถนนศรีปราชญ์ วางตัวขนานกันไปตลอดแนวความยาวทางทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตกของเมืองเป็นระยะทางยาวประมาณ 15 กิโลเมตร ลักษณะถนนภายในพื้นที่เป็นถนนลาดยาง ขนาดผิวจราจร 6 เมตร สภาพของถนนรามเดโชและถนนสีหราชเดโชส่วนใหญ่ชำรุด และแต่ละช่วงของความยาวของถนนเหล่านี้จะมีถนนซอยเชื่อมต่อ คือ ถนนโกษาเหล็ก ซอยช่างกล ซอยพญาอนูชิต ซอยขุนเทพกวี ซอยไพรชนีย์ และซอยอนุบาล ถนนซอยนี้พื้นผิวจะลาดยางมีขนาดตั้งแต่ 4-5.40 เมตร ซอยที่มีขนาดกว้างที่สุด คือ ซอยอนุบาล

นอกจากนี้ภายในพื้นที่ ยังมีถนนระบบวงเวียนอยู่ในบริเวณวงเวียนศรีสุริโยทัย ซึ่งเป็นย่านการค้าในปัจจุบัน โดยมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของวงเวียนวัดถึงขอบวงเวียนประมาณ 120 เมตร ถนนวงเวียนรอบที่สองมีรัศมี 200 เมตร และมีซอยแยก 3 ซอย คือ ซอยพระราชเทวีและซอยพระศรีสุริโยทัย 1,2 เป็นถนนลาดยางขนาด 5 เมตร สภาพปัจจุบันค่อนข้างชำรุดทรุดโทรม

พื้นที่บริเวณตั้งแต่แนวคลองชลประทานถึงวงเวียนเทพสตรี บริเวณนี้มีโครงข่ายถนนน้อยที่สุด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของจังหวัดทหารบกลพบุรีและสนามกีฬาจังหวัด สภาพของพื้นที่จะมีบางส่วนของถนนหน่วโยธาและถนนนารายณ์มหาราช ซึ่งเป็นถนนสายหลักตัดผ่านเข้าไปสู่ตัวเมือง โดยมีถนนลาดยางของเทศบาล คือ ถนนสีดาและถนนพระไพโรธบิณฑนา

ผิวจราจร 6 เมตร วางตัวขนานไปกับถนนสายหลักทั้งสอง สำหรับถนนซอย มีถนนพระปิยะ ถนนสรายุภรณ์ ถนนพระศรีมหาโพธิ์ ถนนพระมหาราชครุ ขนาด 6 เมตรและซอยเอกกศ ขนาด 5 เมตร ทำหน้าที่แยกและเชื่อมต่อระหว่างถนนใหญ่

โครงข่ายถนนที่สำคัญอีกจุดหนึ่งในบริเวณนี้คือ บริเวณวงเวียนเทพสตรี ลักษณะของถนนเป็นถนนระบบวงเวียนและวงแหวน มีรัศมีวงแหวนรอบนอกประมาณ 350 เมตร มีระยะห่างของแต่ละวง 150 เมตร สภาพพื้นที่ผิวจราจรปัจจุบันของถนนบริเวณนี้ที่ชำรุดมีถนนสี่ตา ถนนพระปิยะและซอยเอกกศ

2) การจราจร

สภาพของการจราจรโดยทั่วไปภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จะอยู่ในแนวทิศตะวันตกถึงทิศตะวันออกของตัวเมือง โดยอาศัยถนนสายหลัก 4 สาย คือ ถนนพหลโยธิน ถนนนารายณ์มหาราช ถนนวิชาเขนทร์ และถนนราชดำเนิน โดยเฉพาะถนนนารายณ์มหาราช เป็นถนนที่มีปริมาณการจราจรสูง เพราะเป็นเส้นทางจราจรที่เชื่อมระหว่างเมืองเก่าและเมืองใหม่ ตลอดจนชุมชนอื่น ๆ จากทางหลวงจังหวัด ส่วนการจราจรในแนวทิศเหนือถึงทิศใต้ นั้น เป็นการจราจรที่ต่อเนื่องมาจากถนนสายหลักเข้าไปสู่ถนนสายย่อยที่มีปริมาณการจราจรน้อยลง

สภาพการจราจรของเทศบาลเมืองลพบุรี มีความหนาแน่นอยู่บนถนนนารายณ์มหาราช ซึ่งเป็นถนนสายหลักผ่านเมือง พื้นที่ที่มีปริมาณการจราจรหนาแน่น ได้แก่ บริเวณตั้งแต่วงเวียนศรีสุริโยทัยถึงศาลพระกาฬ โดยเฉลี่ย มีปริมาณการจราจร 24,162 คันต่อวัน จากนั้นปริมาณการจราจรจะกระจายไปสู่ถนนสายต่าง ๆ ภายในบริเวณเมืองเดิม โดยเฉพาะในบริเวณถนนวิชาเขนทร์ (เดินรถทางเดียว) ถนนสุรศักดิ์ ช่วงติดกับถนนราชดำเนินกับถนนวิชาเขนทร์ มีปริมาณการจราจรโดยเฉลี่ยต่อวันประมาณ 26,584 คัน

สภาพการจราจรของเมืองโดยทั่วไปในส่วนของระบบ พบว่ายังมีน้อยมาก ถนนภายในเขตเมืองแต่ละสายมีความยาวไม่มากนัก โดยเฉพาะถนนในแนวเหนือ-ใต้ บริเวณนี้มีลักษณะถนนเป็นถนนสายสั้น ๆ มีเขตทางแคบ ประกอบกับการจราจรยังน้อย จึงทำให้ไม่เกิดปัญหา แต่ในอนาคต หากมีการขยายพื้นที่ชุมชนควรจะต้องปรับปรุงระบบถนนเพื่อรองรับความเจริญต่อไป

ปัญหาของระบบถนนในชุมชนปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากการขาดความต่อเนื่องของระบบถนน การเชื่อมโยงระหว่างเมืองเก่าและเมืองใหม่ ใช้ถนนเพียง

เส้นทางเดียว พื้นที่จอดรถมีน้อย ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรภายในเขตเมืองเก่า โดยเฉพาะบริเวณถนนสุรสงครามและถนนราชดำเนิน ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ที่ถนนนารายณ์มหาราชซึ่งเป็นถนนที่มีขนาดใหญ่ที่สุด และมีเส้นทางเป็นแนวยาว ตรง บริเวณนี้มีปริมาณการจราจรคับคั่ง รถที่วิ่งด้วยความเร็วสูง จากสถิติอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นภายในเขตเทศบาล พบว่าร้อยละ 83 ของอุบัติเหตุทั้งหมด จะเกิดขึ้นบริเวณถนนนารายณ์มหาราช

4.1.6 สาธารณูปโภค

1) ไฟฟ้า

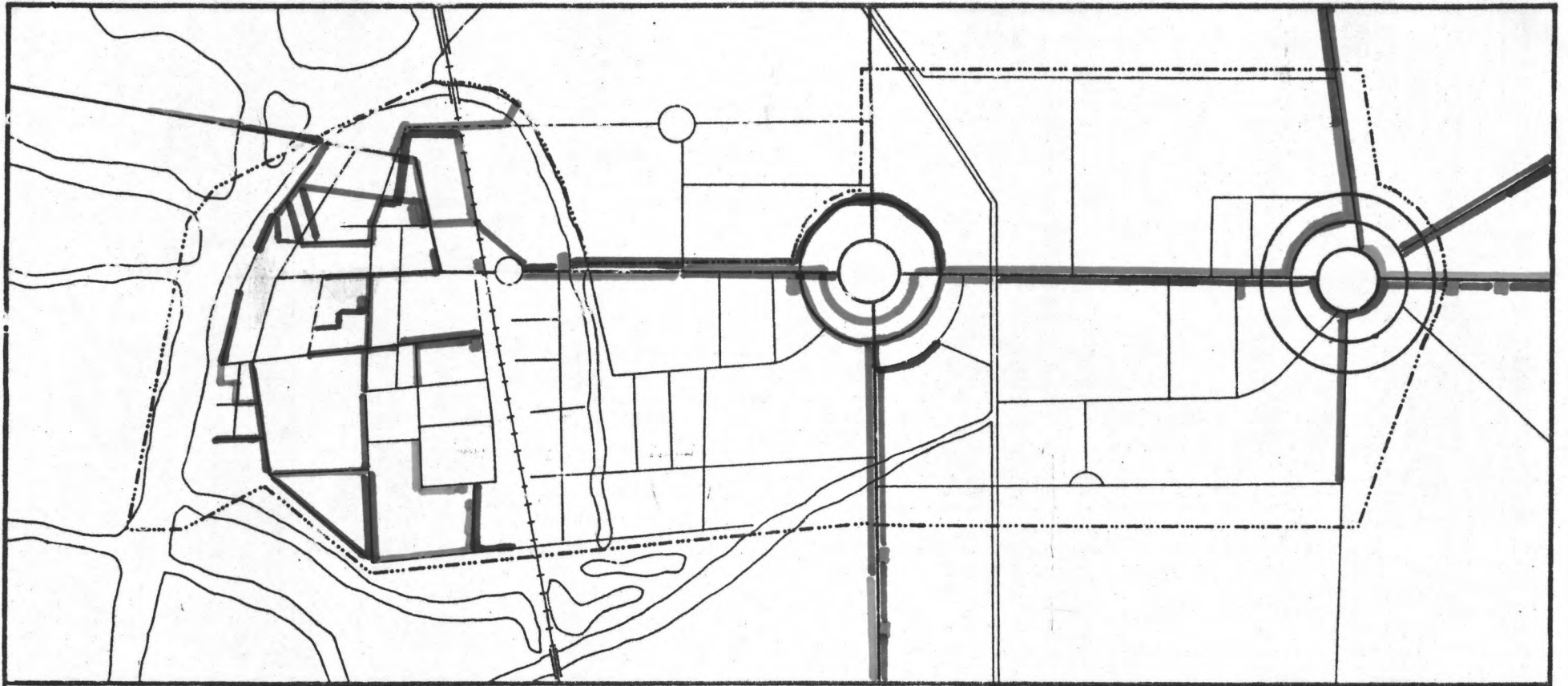
การให้บริการด้านไฟฟ้าภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและเทศบาล โดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาครับซื้อกระแสไฟฟ้ามาจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กระแสไฟฟ้าที่จ่ายให้แก่ประชาชนรับมาจากสถานีควบคุมจ่ายไฟฟ้าย่อยลพบุรี 1 และจำหน่ายต่อไปยังผู้บริโภคนี้อีกมีกำลัง 37.5 เอ็ม วี การจำหน่ายแบ่งเป็น 2 ระบบ คือ ระบบแรงสูง 22 เควี 3 เฟส และระบบแรงต่ำ 400/230 โวลท์ ส่วนเทศบาลเมืองลพบุรีนั้น มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการติดตั้ง ซ่อมแซม และค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์เฉพาะไฟฟ้าสาธารณะ เพื่อให้แสงสว่างตามถนน ตรอก ซอยเท่านั้น

ปริมาณผู้ใช้ไฟฟ้าในเขตเทศบาลมีจำนวนทั้งหมด 6,743 ครัวเรือน โดยกระแสไฟฟ้าถูกใช้ในประเภทอาคารพักอาศัยและอาคารพาณิชย์มากที่สุด ประมาณร้อยละ 96.89 ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม ประมาณร้อยละ 0.03 ประเภทถนนและสถานที่ราชการ ประมาณร้อยละ 3.08

สำหรับการบริการด้านไฟฟ้าสาธารณะภายในเขตเทศบาล พบว่าส่วนใหญ่ในถนนสายต่างๆ จะมีไฟฟ้า แสงสว่างติดตั้งตามเสาไฟฟ้าอยู่ทั่วไป ลักษณะของดวงไฟที่ใช้มี 3 ลักษณะ คือ ดวงไฟประเภทหลอดนีออน โคมแสงจันทร์ และโคมโซเดียม ปัญหาของการบริการไฟฟ้าที่พบ คือ ปัญหาแสงสว่างไม่เพียงพอ ทั้งนี้เนื่องมาจากในพื้นที่บางจุดยังไม่ได้ดำเนินการติดตั้งเสาไฟฟ้า เช่น บริเวณถนนพหลโยธิน ประมาณ 500 เมตร ถนนสี่ตา ประมาณ 800 เมตร ถนนสุราษฎร์ ประมาณ 500 เมตร

2) ประปา (แผนที่ 4.12)

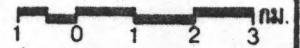
การประปาในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี ดำเนินการโดยเทศบาลเมือง โดยมีสำนักงานการประปาตั้งอยู่ที่ถนนพรางค์สามยอด ขนาดพื้นที่ 3 ไร่ มีกำลังการผลิตประมาณ

แสดง ระบบท่อน้ำประปาตามขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง

● 2"	● 150"
● 3"	● 200"
● 4"	● 250"
● 100"	● 300"
	● 400"

แผนที่ 4.12

พืมา:

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน : เทศบาลเมืองลพบุรี

1,500 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ปัจจุบันมีโรงกรองน้ำเพียงแห่งเดียว และไม่เพียงพอต่อการให้บริการแก่ประชาชน โดยมีพื้นที่บริการ 3.5 ตารางกิโลเมตรเท่านั้น การให้บริการของเทศบาลมีอาณาเขตการจ่ายน้ำตั้งแต่แนวทิศตะวันตกของเขตการรถไฟไปตลอดบริเวณเมืองเดิมทั้งหมด ส่วนทางด้านทิศตะวันออกของทางรถไฟเป็นของการประปาส่วนภูมิภาค

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตมีเครื่องสูบน้ำแรงต่ำขนาด 25 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง จำนวน 2 เครื่อง เครื่องสูบน้ำแรงสูงขนาด 120 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง จำนวน 1 เครื่อง ถังเก็บน้ำใสขนาด 150 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง จำนวน 1 ถัง ท่อส่งขนาดความจุ 120 ลูกบาศก์เมตร สูง 25 เมตร จำนวน 1 ถัง

การผลิตน้ำประปาของเทศบาลเมืองลพบุรี เป็นการผลิตที่ใช้แหล่งน้ำใต้ดินโดยเจาะบ่อบาดาลน้ำขึ้นมาจากหน้าดิน ซึ่งมีบ่อบาดาลอยู่ 3 บ่อ เจาะน้ำขึ้นมาใช้รวมกันประมาณ 50 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง และสูบได้วันละ 20 ชั่วโมง ซึ่งเป็นขนาดการผลิตที่ต่ำมาก เมื่อเทียบกับความต้องการของผู้ใช้น้ำ ซึ่งมีประมาณ 200 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง หรือ 150 ลิตรต่อคนต่อวัน จากการผลิตที่มีขนาดต่ำมาก ทำให้การประปาเทศบาลผลิตน้ำประปาจากการประปาส่วนภูมิภาคมาช่วยเสริมในบางเวลา โดยซื้อจากการประปาส่วนภูมิภาคลูกบาศก์เมตรละ 3 บาท วันหนึ่งประมาณ 500-600 ลูกบาศก์เมตรในเวลาปกติ แต่ถ้าเป็นฤดูแล้งหรือหน้าร้อนจะต้องซื้อน้ำเพิ่มอีกเท่าตัว

ปัญหาของการประปาในปัจจุบัน ก็คือ การให้บริการน้ำประปาภายในเขตเทศบาลไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ทั้งนี้เนื่องมาจากจำนวนผู้ใช้น้ำมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น แต่กำลังการผลิตไม่เพียงพอที่จะรองรับการใช้น้ำ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องของปริมาณน้ำที่สูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์จากเส้นท่อที่เก่าและชำรุด อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับคุณภาพของน้ำใต้ดินอีกด้วย คุณภาพของน้ำบาดาลที่ได้ พบว่ามีส่วนผสมของแร่เหล็กปะปนอยู่ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ จึงเป็นเรื่องที่ทางเทศบาลจะต้องปรับปรุงแก้ไขทั้งทางด้านกำลังการผลิต ระบบการจ่ายน้ำ ตลอดจนคุณภาพน้ำ เพื่อให้เพียงพอและมีคุณภาพตามความต้องการในปัจจุบันและอนาคต

3) โทรศัพท์

ชุมสายโทรศัพท์ลพบุรี ตั้งอยู่ที่ถนนนารายณ์มหาราช ให้บริการแก่ประชาชนภายในเขตเทศบาลและชุมชนรอบนอก โดยมีพื้นที่บริการได้แก่ เขตท้องที่ตำบลท่าหิน ตำบลพระ ตำบลทะเลชุบศร ตำบลสามยอด ตำบลท่าศาลา ตำบลป่าตาล ตำบลโคกกระเทียม ตำบลนิคมและตำบลท่าแค

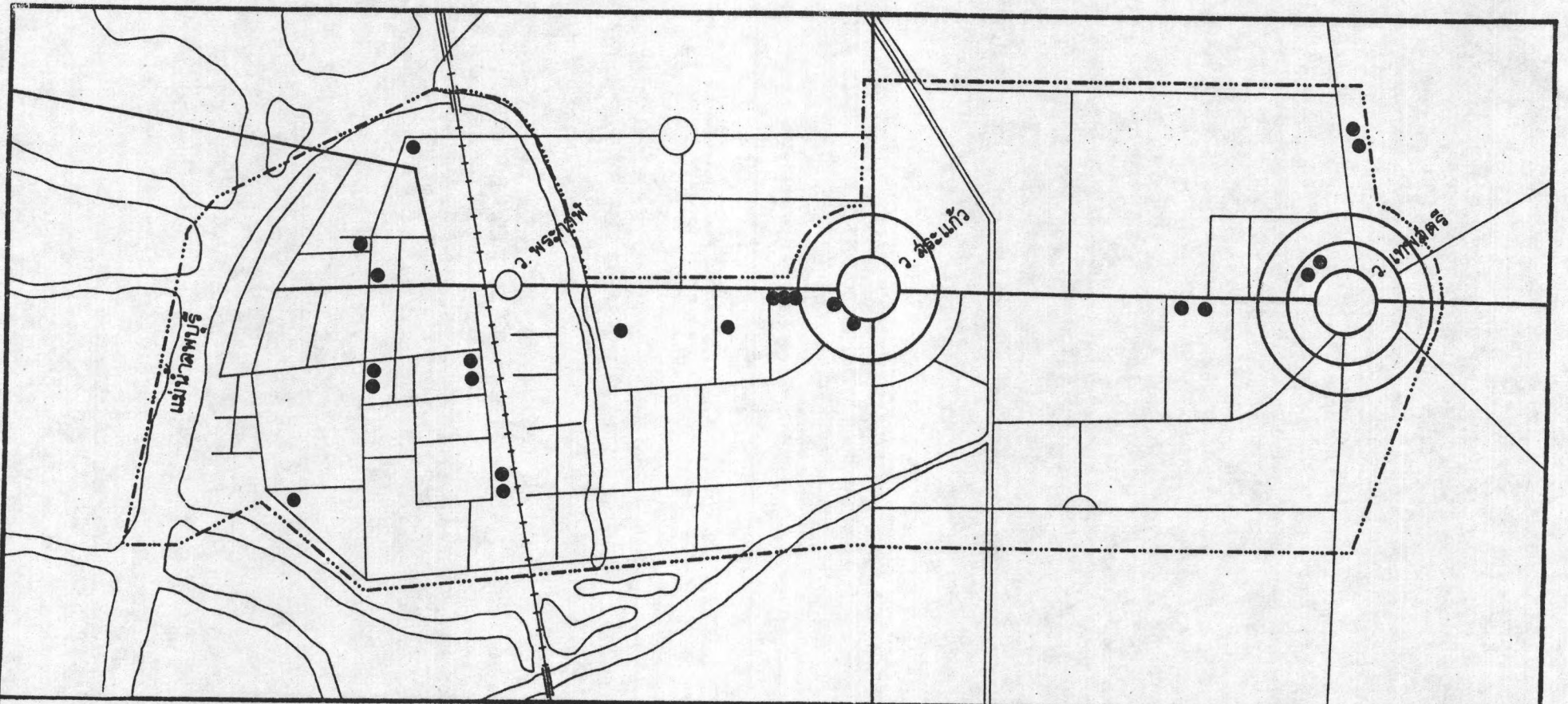
การให้บริการโทรศัพท์ของชุมสายโทรศัพท์ลพบุรีในปี พ.ศ. 2530 มีจำนวนหมายเลขโทรศัพท์ทั้งหมด 2,600 หมายเลข เป็นหมายเลขที่อยู่ภายในเขตเทศบาลเมืองจำนวน 2,463 หมายเลข โดยแยกประเภทได้ดังนี้ พานิชย์ 1,084 หมายเลข พักอาศัย 1,026 หมายเลข ราชการ 327 หมายเลข สาธารณะ 16 หมายเลข ทางไกลสาธารณะ 10 หมายเลข (แผนที่ 4.13) การให้บริการโทรศัพท์ทางไกลนั้น ปัจจุบันใช้ระบบ Microwave

4) การระบายน้ำและการกำจัดน้ำเสีย

การรวบรวมน้ำเสียภายในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองลพบุรีในปัจจุบัน ใช้ระบบท่อรวม (Combined System) คือ รับน้ำฝนและน้ำโสโครกให้รวมอยู่ในระบบเดียวกันแล้วนำไปทิ้งลงแหล่งน้ำ โดยไม่มีการบำบัดน้ำเสีย ท่อระบายน้ำมีอยู่ในบริเวณพื้นที่เมืองเก่าซึ่งปัจจุบันเป็นย่านการค้า ตลาดสด และที่พักอาศัยหนาแน่น น้ำจากท่อระบายน้ำในพื้นที่นี้จะถูกนำไปทิ้งลงในแม่น้ำลพบุรี และเนื่องจากไม่มีการบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งน้ำลงสู่แม่น้ำลพบุรีในฤดูแล้ง จึงมักเกิดปัญหาน้ำเน่าเสียในแม่น้ำ

เทศบาลเมืองลพบุรีได้ทำการวางระบบท่อระบายน้ำไปตามถนนสายต่าง ๆ ด้วยท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ 30 เซนติเมตร จนถึงขนาดใหญ่ที่สุด 80 เซนติเมตร มีความยาวรวมทั้งสิ้น 7.83 กิโลเมตร (แผนที่ 4.14) ท่อระบายน้ำเหล่านี้ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 50 เป็นท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 30 เซนติเมตร ท่อขนาดนี้จะวางไว้ในบริเวณถนนประตูชัย ถนนพระราม ถนนหน้าพระกาฬ ถนนเพทราชา ถนนบนเมือง ถนนฝรั่งเศษ ถนนบ้านป้อม ถนนคูเมือง ถนนท่าขนาง ท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 40 เซนติเมตร มีอยู่ร้อยละ 16.7 วางไว้ในบริเวณถนนศรีศักดิ์ ถนนปรารงค์สามยอด ถนนวัดพระธาตุ ท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 50 เซนติเมตร มีอยู่ร้อยละ 16.7 วางไว้ในบริเวณถนนราชดำเนิน ถนนพระยา กำจัด ถนนสุระสงคราม ท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 60 เซนติเมตร มีอยู่ร้อยละ 11.1 วางไว้ในบริเวณถนนวิชาเขนทร์ ถนนกาญจนาคมและสำหรับท่อขนาดใหญ่ที่สุดคือ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 80 เซนติเมตร จะวางอยู่ทั้งสองข้างของถนนรายณ์มหาราชจากบริเวณหน้าศาลพระกาฬจนถึงสถานบริการน้ำมันศาล์เท็กซ์ใกล้กับวงเวียนศรีสุริโยทัย

เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของเมืองลพบุรีมีแม่น้ำลพบุรีไหลผ่านทางด้านทิศตะวันตก และมีทางรถไฟอยู่ใต้อำเภอทิศเหนือ-ทิศใต้ เป็นเส้นแบ่งระหว่างเมืองเก่าและเมืองใหม่ มีคลองชลประทาน(คลองอนุศาสนาพันธ์) ผ่านกลางเมืองในแนวทิศเหนือ-ทิศใต้ เป็นเส้นแบ่งระหว่างเมืองใหม่กับสถาบันศูนย์ราชการ และมีคลองชลประทาน(คลอง 21 ขวา) ผ่านทางด้านทิศใต้ของเมืองในแนวทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก ลักษณะเช่นนี้ทำให้พื้นที่ระบายน้ำของเมืองลพบุรี แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

แสดง ตำแหน่งที่ตั้งโทรศัพท์สาธารณะภายในชุมชน

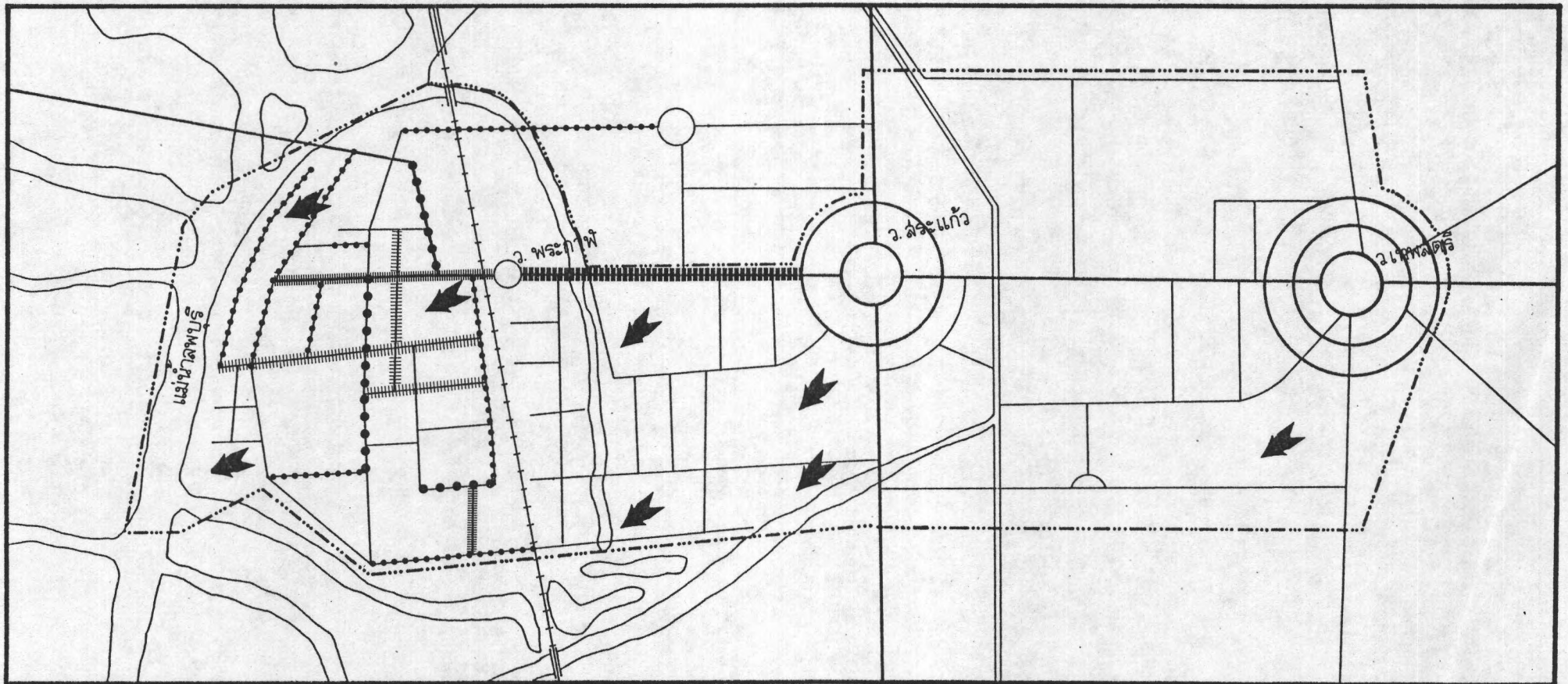
แผนที่ 4.13

1 0 1 2 3 กม.

ที่มา: ชุมสายโทรศัพท์ลพบุรี

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน : เทศบาลเมืองลพบุรี

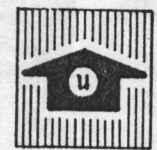

แสดง ระบบระบายน้ำ

- เส้นผ่าศูนย์กลาง 30 ซม.
- เส้นผ่าศูนย์กลาง 40 ซม.
- เส้นผ่าศูนย์กลาง 50 ซม.

- เส้นผ่าศูนย์กลาง 60 ซม.
- เส้นผ่าศูนย์กลาง 80 ซม.
- ← ทิศทางการระบายน้ำ

แผนที่ 4.14

1 0 1 2 3 กม.
ที่มา: สำนักผังเมือง

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน: เทศบาลเมืองลพบุรี

ก) พื้นที่ในเขตเมืองเก่า มีทางรถไฟ แม่น้ำลพบุรีและคลองชลประทานเป็นแนวที่แบ่งพื้นที่น้ำทั้งหมดในเขตพื้นที่ระบายลงสู่แม่น้ำลพบุรี

ข) พื้นที่ในเขตเมืองใหม่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาล ๗ มีคลองชลประทาน 2 คลอง กั้นทางด้านทิศตะวันออกและทิศใต้ของพื้นที่ และมีทางรถไฟกั้นทางด้านทิศตะวันตก ในพื้นที่บริเวณนี้เกือบทั้งหมดไม่มีท่อระบายน้ำ น้ำที่ระบายทั้งหมดจะไหลลงคลองชลประทานไปสู่คลองระบายน้ำ การระบายน้ำใช้วิธีให้น้ำไหลซึมไปตามพื้นดินที่มีระดับต่ำกว่าบางส่วน ไหลลงในช่องระบายน้ำข้างถนน

สำหรับพื้นที่ที่รับและระบายน้ำภายในเขตเทศบาลมี ดังนี้ คือ

(1) แม่น้ำลพบุรี ไหลมาจากทิศตะวันตกและเปลี่ยนทิศทางการไหลลงมาจากทิศใต้ของเมือง การระบายน้ำในเขตเมืองเก่าทั้งหมดนำน้ำมาทิ้งลงในแม่น้ำลพบุรี

(2) คลองเรือก สันนิษฐานกันว่าแต่เดิมเป็นคูเมืองโบราณ สภาพปัจจุบันมีวัชพืชรู้นอยู่ในคลอง มีการบูรณแนวเขตคลองเพื่อปลูกสร้างบ้านเรือน ทำให้น้ำไหลไม่สะดวก คลองเรือกรับน้ำจากบริเวณพื้นที่ด้านทิศตะวันออกของทางรถไฟที่ผ่านตัวเมืองเก่าทั้งหมดและบริเวณพื้นที่ทางทิศตะวันออกของคลองบางส่วน โดยนำน้ำที่ระบายไปทิ้งด้านใต้ของตัวเมือง ซึ่งได้แก่ บริเวณคลองชลประทาน (คลอง 21 ขวา) โดยผ่านทางระบายน้ำโบราณที่มีลักษณะเป็นซุ้มประตูที่ถนนเดโช

(3) คลองสายบัว รับน้ำจากท่อระบายน้ำที่นำน้ำมาจากบริเวณถนนนารายณ์มหาราช ย่านการค้าใหม่ และบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง โดยนำน้ำที่ระบายไปทิ้งทางด้านใต้ของเมือง บริเวณคลองชลประทาน (21 ขวา) ผ่านท่อลอดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.80 เมตร ที่ถนนสีหราชเดโชและถนนรามเดโช

(4) คลองระบายน้ำเลียบบคลองชลประทาน (21 ขวา) แต่เดิมเป็นบ่อขุดดินทำคันคลองชลประทาน สภาพปัจจุบันใช้เป็นคลองระบายน้ำ รับน้ำจากพื้นที่บริเวณรอบ ๆ สระแก้ว คลองเรือก คลองสายบัวและพื้นที่ใกล้เคียง นำน้ำไปทิ้งในคลองระบายน้ำเลียบบทางรถไฟ โดยผ่านทางท่อลอดคลองชลประทาน (21 ขวา)

(5) คลองบางปี แต่เดิมเป็นคลองสาธารณะ ปัจจุบันใช้เป็นคลองระบายน้ำหลัก ถูกราษฎรบุกรุกใช้ประโยชน์ที่ดินจากแนวคลอง ทำให้เกือบหมดสภาพคลอง คลองบางปีนำน้ำมาจากบริเวณเขตกลางเมืองและด้านทิศใต้ของเมืองเก่า นำน้ำที่ระบายไปทิ้งลง

แม่เฝ้าลพบุรี

5) การเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย

การจัดเก็บขยะในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีอยู่ในความรับผิดชอบ และดำเนินงานของเทศบาลโดยตรง มีอุปกรณ์และบุคลากรที่ใช้ในการทำงาน คือ รถบรรทุกขยะ จำนวน 7 คัน รถเข็นขยะ 33 คัน พนักงานรักษาความสะอาด 73 คน พนักงานขับรถขยะ 7 คน คนงานประจำรถขยะ 27 คน การทำงานมี 2 ช่วง คือ 05.00 และ 13.00 นาฬิกา ปริมาณขยะภายในเขตเทศบาลมีวันละประมาณ 200 ลูกบาศก์เมตร สามารถเก็บได้ทั้งหมดในแต่ละวัน โดยไม่มีขยะตกค้าง วิธีการกำจัดขยะในปัจจุบัน ใช้วิธีนำไปทิ้งไว้ในพื้นที่ที่ได้จัดเตรียมไว้ คือ พื้นที่บริเวณตำบลทะเลชุบศร ห่างจากตัวเมืองออกไปประมาณ 2 กิโลเมตร เนื้อที่ประมาณ 11 ไร่ 3 งาน 58 ตารางวา จากนั้นจึงตากให้แห้งแล้วเผาทิ้ง

ปัญหาเรื่องการจัดขยะมูลฝอยในปัจจุบัน เป็นเรื่องของความไม่เพียงพอของพื้นที่ทิ้งขยะ และวิธีการกำจัดขยะที่ใช้อยู่ยังไม่เป็นไปตามสัญลักษณ์ ทำให้เกิดปัญหากลิ่นและควันตามมา นอกจากนี้ในบางปี พื้นที่ทิ้งขยะยังมีน้ำท่วมขังอยู่บ้าง

4.2 สภาพเศรษฐกิจ

4.2.1 แรงงาน

การศึกษาสภาพแรงงานของชุมชน ใช้ข้อมูลจากการสำรวจของกองวิจัยสำนักผังเมืองและข้อมูลของเทศบาลเมืองลพบุรี ซึ่งสามารถชี้ให้เห็นถึงสภาพแรงงานในชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี ดังนี้

1) ประชากรวัยแรงงาน

เทศบาลเมืองลพบุรีมีประชากรจำนวนทั้งหมด 40,457 คน เป็นประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน (อายุ 14 ปีขึ้นไป) ประมาณ 32,123 คนหรือร้อยละ 79.40 ของประชากรทั้งหมด ประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ประชากรวัยแรงงานเป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานหรือผู้ที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจประมาณ 16,341 คน หรือร้อยละ 50.87 ของผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน และเป็นผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงานหรือผู้ที่ไม่ทำงานเชิงเศรษฐกิจ(แม่บ้าน นักเรียน ผู้ไม่สามารถทำงานได้ ผู้ทำงานโดยไม่ได้ค่าตอบแทน) ประมาณ 15,782 คน หรือร้อยละ 49.13 ของผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน

2) อาชีพ

ประชากรผู้อยู่ในกำลังแรงงานส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 27.85 ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้า แสดงถึงเศรษฐกิจของเทศบาลเมืองลพบุรีที่ขึ้นอยู่กับการค้าขาย อาชีพรองลงมา คือ อาชีพแรงงาน-การผลิต ประมาณร้อยละ 18.91 อาชีพที่ต้องใช้วิชาชีพ ประมาณร้อยละ 14.12 และผู้ปฏิบัติงานเสมียน ประมาณร้อยละ 10.70 ส่วนผู้ที่ยังไม่มีงานทำหรือกำลังหางาน มีประมาณร้อยละ 14.87 ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน

3) การศึกษา

ผู้อยู่ในกำลังแรงงานเชิงเศรษฐกิจประมาณร้อยละ 49.66 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา รองลงมาได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 29.55 ระดับอาชีวศึกษา ร้อยละ 9.14 และระดับมหาวิทยาลัยมีร้อยละ 4.76 ส่วนผู้ที่ไม่มีการศึกษา มีเพียงร้อยละ 2.25

4.2.2 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

1) กิจกรรมการค้าและบริการ

กิจกรรมการค้าและบริการภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี ส่วนใหญ่ จะอยู่หนาแน่นในบริเวณตำบลท่าหิน หรือภายในเขตเมืองเดิม โดยมีกิจการการค้าทั้งขายส่ง ขายปลีก และการผลิต จำหน่ายสินค้าอุปโภคและบริโภคที่จำเป็นแก่ชุมชน

2) ประเภทและจำนวนของสถานธุรกิจ

ประเภทการค้าสามารถแบ่งออกได้ 8 ประเภท ตามลักษณะทางธุรกิจ ได้แก่ ประเภทค้าส่ง ค้าปลีก บริการ ค้าผลิตและปลีก ค้าส่งและปลีก ค้าส่งและบริการ ค้าปลีกและบริการ และค้าส่ง-ค้าปลีกและบริการ

จากการสำรวจพบว่าเทศบาลเมืองลพบุรีมีสถานประกอบการกิจการค้าและบริการทั้งหมด 1,254 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นประเภทค้าปลีก ร้อยละ 51.04 รองลงมา ได้แก่ การค้าบริการ ร้อยละ 31.26 นอกนั้นเป็นการค้าประเภทอื่น ๆ ที่มีไม่มากนัก ลักษณะทั่วไปของสถานธุรกิจการค้าประมาณร้อยละ 49.60 ของจำนวนสถานธุรกิจทั้งหมด เปิดดำเนินการได้ไม่เกิน 5 ปี โดยเฉพาะประเภทการค้าปลีกและการค้าบริการ แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจของ

เทศบาลเมืองลพบุรีพึ่งพาการค้าขาย และจากการที่มีหน่วยงานของทหารตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ภายในพื้นที่ ประกอบกับการมีสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ภายในตัวเมือง ทำให้การค้าด้านบริการมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น

4.2.3 กิจการอุตสาหกรรม

1) ประเภทและจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม

ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีมีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 54 แห่ง ซึ่งสามารถแยกประเภทของโรงงานออกเป็นประเภทผลิตอาหาร ประเภทผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ประเภทผลิตภัณฑ์ไม้ ประเภทโรงพิมพ์และกระดาษ ประเภทยางและพลาสติก ประเภท ผลิตภัณฑ์หล่อโลหะ ประเภทผลิตภัณฑ์โลหะ ประเภทซ่อมเครื่องยนต์และยานพาหนะ และประเภทอื่น ๆ

โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นโรงงานประเภทผลิตอาหารประมาณร้อยละ 29.63 โรงสีข้าวประมาณร้อยละ 3.70 โรงงานทำอาหารจากแป้งประมาณร้อยละ 12.96 โรงงานน้ำแข็งและไอศกรีมประมาณ ร้อยละ 7.41 และประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 5.56

รองลงมาได้แก่ โรงงานประเภทผลิตภัณฑ์โลหะ ร้อยละ 16.67 ประเภทซ่อมยานพาหนะและอุปกรณ์ ร้อยละ 16.67 ประเภทผลิตภัณฑ์การพิมพ์-กระดาษ ร้อยละ 11.11 และประเภทยางและพลาสติก ร้อยละ 7.41

2) ลักษณะแรงงานอุตสาหกรรม

แรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีมีจำนวน 418 คน แรงงานส่วนใหญ่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทผลิตอาหารประมาณ ร้อยละ 31.58 ของแรงงานทั้งหมด รองลงมาคือ แรงงานในอุตสาหกรรมประเภทซ่อมเครื่องยนต์ยานพาหนะ ร้อยละ 18.18 ประเภทโรงพิมพ์และกระดาษร้อยละ 13.40 ประเภทผลิตภัณฑ์โลหะ ร้อยละ 11.24 ประเภทยางและพลาสติก ร้อยละ 7.18 และประเภทผลิตภัณฑ์ไม้ ร้อยละ 7.18 นอกนั้นมีไม่มากนัก

สำหรับแนวโน้มการขยายตัวของกิจการอุตสาหกรรมนั้น พบว่า ปัจจุบันอุตสาหกรรมประเภทซ่อมเครื่องยนต์และยานพาหนะ มีการขยายตัวสูงมากขึ้นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

มา รองลงมาได้แก่ ประเภทแร่โลหะและประเภทโลหะ นอกนั้นเป็นการขยายตัวตามปกติที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนเท่านั้น

4.3 สภาพสังคม

4.3.1 สถาบันและการบริการทางสังคม (แผนที่ 4.15)

1) สถาบันราชการ

สถาบันราชการภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีมีจำนวนทั้งสิ้น 38 หน่วยงาน มีหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในอาคารศาลากลาง 12 หน่วยงาน ตั้งอยู่เป็นเอกเทศ 20 หน่วยงาน และอยู่เป็นส่วนหนึ่งของบริเวณอื่น 6 หน่วยงาน โดยมีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 668 ไร่

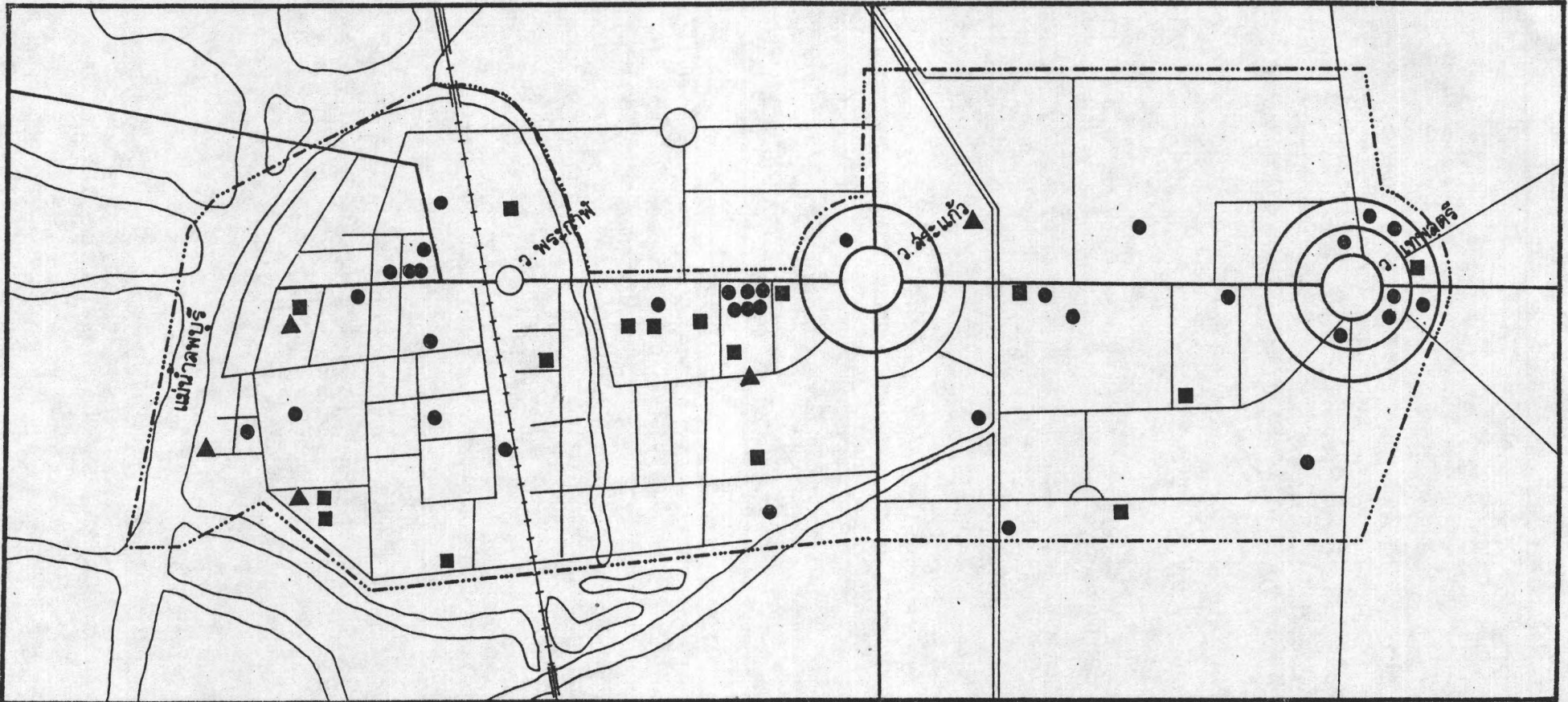
สถาบันราชการในชุมชนเทศบาลเมือง ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในบริเวณวงเวียนเทพสตรีหรือที่เรียกว่าศูนย์ราชการ โดยมีหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในตึกที่ทำการศาลากลาง จังหวัด เช่น สำนักงานจังหวัด ที่ทำการอัยการจังหวัด สำนักงานคลังจังหวัด ที่ทำการสรรพากรจังหวัด ฯลฯ และหน่วยงานที่ตั้งเป็นเอกเทศระดับจังหวัดและอำเภอ เช่น สำนักงานที่ดินจังหวัด กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัด สำนักงานปลัดจังหวัด ฯลฯ นอกนั้นจะตั้งกระจายอยู่ติดกับถนนนารายณ์มหาราช บริเวณตั้งแต่วงเวียนเทพสตรีจนถึงซอยโรงเรียนอนุบาล เช่น เขตการทางและแขวงทางทางจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาลเมือง ฯลฯ และมีบางส่วนที่อยู่ในเขตเมืองเก่า เช่น ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมือง ฯลฯ

2) สถาบันศาสนา

ประชากรภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดทางพุทธศาสนาจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วัดเสาชงทอง วัดกวีศราราม วัดคลองสายบัว วัดชีป่าสิตาราม และวัดเชิงท่า มีพื้นที่ที่ใช้ในทางศาสนารวมทั้งสิ้น 149 ไร่

3) การบริการทางการศึกษา

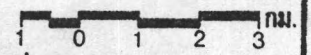
ภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี มีสถานศึกษารวมทั้งหมด 16 แห่ง เป็นโรงเรียนรัฐบาล 10 แห่ง และเอกชนอีก 6 แห่ง โรงเรียนที่ดำเนินการโดยรัฐ เป็นโรงเรียนในสังกัดเทศบาล 3 แห่ง สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ 2 แห่ง กรมสามัญศึกษา

แสดง

- สถานที่ราชการ
- ▲ วัด
- สถานศึกษา

แผนที่ 4.15

ที่มา: เทศบาลเมืองลพบุรี

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน : เทศบาลเมืองลพบุรี

1 แห่ง กรมอาชีวศึกษา 1 แห่ง กรมการศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง กรมฝึกหัดครู 1 แห่ง และกรมศิลปากร 1 แห่ง

4) การสาธารณสุข

สถานบริการสาธารณสุขในเขตชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี มีโรงพยาบาลลพบุรี ซึ่งตั้งอยู่บริเวณถนนพหลโยธิน ห่างจากวงเวียนเทพสตรีประมาณ 500 เมตร เป็นโรงพยาบาลที่ดำเนินการโดยกระทรวงสาธารณสุข ขนาด 325 เตียง นอกจากนี้ มีศูนย์บริการสาธารณสุขตั้งอยู่ในบริเวณเมืองเก่า และคลินิกเอกชนที่ให้บริการชุมชนอีก 18 แห่ง กระจายอยู่ทั่วไป และในบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนเทศบาลเมืองมีโรงพยาบาลสังกัดกรมแพทยทหารบก คือ โรงพยาบาลอานันทมหิดล ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดทหารบลพบุรี ให้บริการแก่ทหารพลเรือนและบุคคลทั่วไป การให้บริการทางด้านสาธารณสุขในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีในปัจจุบันค่อนข้างสมบูรณ์

5) การรักษาความปลอดภัย

สถานที่ราชการที่ควบคุมเกี่ยวกับความสงบและดูแลความปลอดภัยภายในเขตเทศบาลเมือง ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรท่าหิน ตั้งอยู่ในบริเวณเมืองเดิม ด้านทิศตะวันตกของพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ ทำหน้าที่รับผิดชอบท้องที่ในเขตเทศบาล ได้แก่ ตำบลท่าหิน และตำบลทะเลชุบศรโดยตรง และมีสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองตั้งอยู่รวมกับกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นหน่วยงานของกรมตำรวจที่มีระดับ ครอบคลุมท้องที่อำเภอและจังหวัดตั้งอยู่อีกด้วยในบริเวณวงเวียนเทพสตรี

จากสถิติที่เกิดขึ้นภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 - 2529 คดีที่มีอันดับสูงใกล้เคียงกันคือ คดียาเสพติดและคดีลักทรัพย์ รองลงมา ได้แก่ คดีทำร้ายร่างกายและอุบัติเหตุ

6) การบรรเทาสาธารณภัย

สถานีดับเพลิงขึ้นอยู่กับฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองลพบุรี ตั้งอยู่บนถนนวิชาเขนทร์ มีรถดับเพลิงชนิดมีถังน้ำในตัวขนาดความจุ 6,000 ลิตร จำนวน 2 คัน เรือดับเพลิง 1 ลำ เครื่องหาบหาม จำนวน 2 เครื่อง เจ้าหน้าที่ทั้งหมด 35 คน (รถดับเพลิง 1 คัน ต่อเจ้าหน้าที่ 6 คน)

สำหรับแหล่งน้ำที่ใช้ในการดับเพลิงมีอยู่ 2 แห่ง คือ แม่น้ำลพบุรีและคลองชลประทาน มีหัวดับเพลิงตั้งกระจายอยู่ตามจุดต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาล

7) ส่วนสาธารณะ สนามกีฬา และสถานที่พักผ่อน

สถานที่พักผ่อนในเขตเทศบาล ได้แก่ สถานที่พักผ่อนวงเวียนเทพสตรี วงเวียนศรีสุริโยทัย (สระแก้ว) ส่วนสาธารณะริมคลองชลประทาน (สะพาน 7) สถานที่พักผ่อนทางรถไฟ ส่วนสาธารณะบริเวณหน่วยศิลปากร สนามเด็กเล่นบริเวณเทศบาล มีเนื้อที่ 82 ไร่ 194 ตารางวา

8) โรงแรม

ในชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรีมีโรงแรมทั้งหมด 11 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นโรงแรมชั้นสอง สภาพของโรงแรมค่อนข้างทรุดโทรม เนื่องจากสร้างมานาน ปัจจุบันมีโรงแรมที่สามารถให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปหรือนักท่องเที่ยวได้อย่างดีมีเพียงแห่งเดียว คือ โรงแรมลพบุรีอินน์ ซึ่งเป็นโรงแรมสร้างใหม่ ตั้งอยู่ใกล้กับวงเวียนเทพสตรี

4.4 สภาพประชากร

การศึกษาลักษณะประชากรของชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี มีรายละเอียด ดังนี้

4.4.1 ประชากรในอดีตและปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า ในพื้นที่เทศบาลเมืองลพบุรี มีประชากรใน พ.ศ. 2531 ทั้งสิ้น 40,457 คน จำแนกเป็นชาย 22,343 คน และหญิง 18,114 คน (ตารางที่ 4.2) ซึ่งจากขนาดพื้นที่เขตเทศบาล 6.85 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นความหนาแน่นประมาณ 5,906 คนต่อตารางกิโลเมตรและจำนวนประชากรเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 5.5 คน (พ.ศ. 2530 มีจำนวน 7,185 ครัวเรือน) ประชากรจะกระจายอยู่ตามชุมชนย่านที่อยู่อาศัย บริเวณย่านพักอาศัยเขตเมืองเก่าในตำบลท่าหินเป็นสำคัญ

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี

ปี พ.ศ.	ประชากร			ความหนาแน่น (คน/กม. ²)
	รวม	ชาย	หญิง	
2521	35,994	20,044	15,950	5,254
2522	36,516	20,342	16,174	5,330
2523	36,928	20,543	16,385	5,390
2524	37,198	20,750	16,448	5,430
2525	37,136	20,714	16,422	5,421
2526	36,678	20,439	16,239	5,354
2527	36,547	20,350	16,197	5,335
2528	37,010	20,500	16,510	5,402
2529	39,447	21,952	17,495	5,758
2530	39,896	22,165	17,731	5,824
2531	40,457	22,343	18,114	5,906

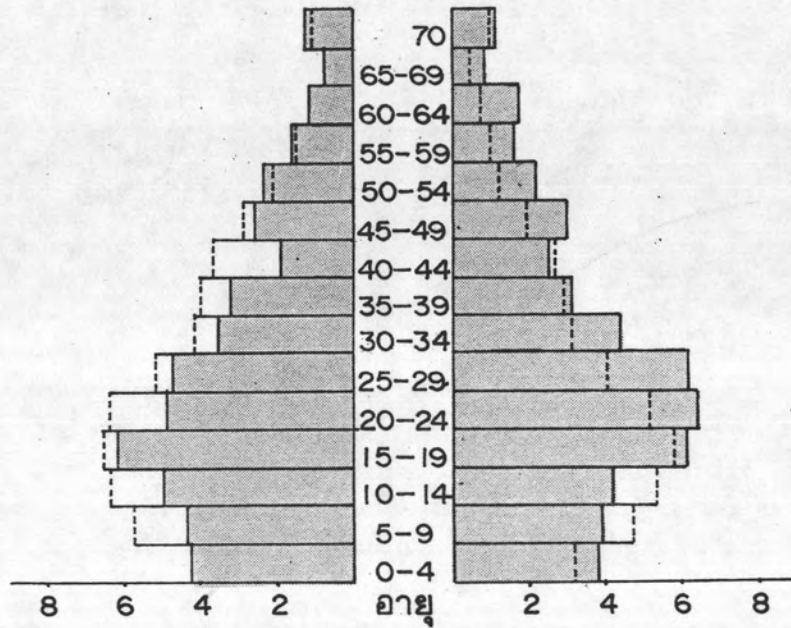
ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

4.4.2 โครงสร้างประชากร (แผนภูมิ 4.1.)

จากการสำรวจของกองวิจัย สำนักผังเมือง พ.ศ.2527 เทศบาลเมือง ลพบุรีมีประชากร 36,314 คน เพิ่มจากปี พ.ศ.2520 ประมาณ 4.62 % (เฉลี่ย 0.66 %) ซึ่งจากโครงสร้างประชากรเกี่ยวกับสัดส่วนระหว่างเพศชายและเพศหญิง มีการเปลี่ยนแปลงโดย ในปี พ.ศ.2520 มีอัตราส่วนเพศชาย:เพศหญิง เป็น 55.85:44.15 แต่ในปี พ.ศ.2527 เป็น 47.88:52.12 โครงสร้างทางประชากรได้เปลี่ยนไป เนื่องจากหน่วยราชการได้ขยายออกไป อยู่นอกเขตเทศบาล มีผลต่อสัดส่วนเพศชายในเขตลดลง ประกอบกับการขยายตัวของกิจกรรม การค้าและบริการ เป็นการเพิ่มสัดส่วนของเพศหญิงที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดังกล่าวในเขตเทศบาล

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับอัตราส่วนระหว่างหมวดอายุระหว่างพ.ศ.2520-2527 จะพบว่า นโยบายคุมกำเนิดสามารถลดอัตราการเกิดในพื้นที่เขตเทศบาล ฯ ได้ ในขณะเดียวกัน การพัฒนาทางด้านกาารให้บริการสาธารณสุข ช่วยลดอัตราการตายลงด้วย ทำให้อัตราส่วนการ พังพาใน พ.ศ.2520 เท่ากับ 54.36 ลดลงเมื่อถึงปี พ.ศ.2527 เท่ากับ 48.37

แผนภูมิที่ 4.1 แลตงโครงลร้างประชากรในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี

พ.ศ. 2520
 พ.ศ. 2527

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างเมืองโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน
เทศบาลเมืองลพบุรี

4.4.3 การเปลี่ยนแปลงประชากร

ในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2521-2531) จำนวนประชากรของชุมชนเทศบาลมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยประมาณ 1.23 % ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีมีอัตราการเพิ่มที่ลดต่ำลง เนื่องจากเขตเทศบาลเป็นศูนย์กลางของจังหวัด ซึ่งมีปัจจัยสนับสนุนการขยายตัวของเมืองทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอย่างพร้อมเพรียง พื้นที่ในเขตเทศบาลมีจำกัด เกิดการอึดตัว ประชากรจึงเพิ่มล้นออกมาในบริเวณนอกเขตเทศบาลโดยรอบ โดยอาศัยเทศบาลเป็นแหล่งให้บริการทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการคมนาคมติดต่อ (สำนักผังเมือง 2527: 36) ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประชากร ได้แก่ การเพิ่มโดยธรรมชาติ ซึ่งจากข้อมูลการเกิดการตายในช่วงระหว่าง พ.ศ.2522-2530 จะเห็นแนวโน้มของอัตราการเกิดโดยตลอด ส่วนอัตราการตายก็ลดลงเช่นกัน แต่ไม่สม่ำเสมอ ดังนั้น การเพิ่มโดยธรรมชาติของประชากรในเขตเทศบาล ค่อนข้างเป็นอัตราที่ลดลง ทั้งนี้ดังได้กล่าวแล้วถึงความอึดตัวของกาอยู่อาศัยในเขตนี้

และเมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงจากการอพยพเข้าและออกในเขตเทศบาลเมืองในช่วง พ.ศ.2522-2530 จะพบว่าแนวโน้มอัตราการอพยพผลตลง ซึ่งเดิมจาก พ.ศ.2522 มีอัตราการอพยพ 13.0 คน/พัน ส่วน พ.ศ.2530 มีอัตราการอพยพ 2.3 คน/พัน ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางเดียวกับการเพิ่มโดยธรรมชาติ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากความเจริญของเมืองลพบุรีในระยะหลังได้แผ่ขยายตัวออกสู่นอกเขตเทศบาลเมืองลพบุรี แล้วทำให้เขตดังกล่าวค่อนข้างคงที่ในเรื่องการขยายตัวของประชากรและกิจกรรม ซึ่งจะมีการเพิ่มโดยการเกิดการตายและการอพยพโยกย้ายเข้าออกในพื้นที่เพื่อการประกอบอาชีพ การศึกษา ตามปกติ

โดยสรุป การเปลี่ยนแปลงของลักษณะประชากรในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี ซึ่งจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งบทบาทที่เพิ่มขึ้น อาจเห็นได้จากการก่อตั้งสถาบันการขยายหน่วยราชการทหาร ก่อให้เกิดกิจกรรมและอาชีพที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น จะเป็นการดึงดูดการอพยพของประชากร แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อในเขตเทศบาลมีแนวโน้มของความอึดตัว ประกอบกับมีการพัฒนาในพื้นที่ข้างเคียงแทน เช่น เขตทหารที่ขยายออกไป หรือการขยายตัวในแนวถนนสายหลักออกไปนอกเขตเทศบาลเหล่านี้ ทำให้เห็นแนวโน้มการเพิ่มประชากรในเขตชุมชนเมืองลพบุรี จะอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างคงที่ เพราะชุมชนเมืองลพบุรีจะเป็นชุมชนบริการแก่ประชากรในอำเภอโดยรอบ และแก่สถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันทหาร เป็นต้น

ตารางที่ 4.3 จำนวนประชากร แยกหมวด อายุและเพศ เทศบาลเมืองลพบุรี พ.ศ. 2520

หมวดอายุ	จำนวนประชากร			อัตราส่วนระหว่าง เพศ		อัตราส่วน ระหว่าง หมวดอายุ รวม (%)	อัตราส่วนระหว่าง หมวดอายุ	
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง
ยอดรวม	19,499	15,413	34,912	55.85	44.15	100.00	55.85	44.15
0 - 4 ปี	1,478	1,142	2,620	56.41	43.59	7.50	4.23	3.27
5 - 9 ปี	2,025	1,673	3,698	54.76	45.24	10.59	5.80	4.79
10 - 14 ปี	2,226	1,904	4,130	53.90	46.10	11.83	6.38	5.45
15 - 19 ปี	2,318	2,035	4,353	53.25	46.75	12.47	6.64	5.83
20 - 24 ปี	2,215	1,813	4,028	54.99	45.01	11.54	6.35	5.19
25 - 29 ปี	1,808	1,428	3,236	55.36	44.64	9.27	5.18	4.09
30 - 34 ปี	1,430	1,105	2,535	56.41	43.59	7.26	4.09	3.17
35 - 39 ปี	1,412	1,057	2,469	57.19	42.81	7.07	4.04	3.03
40 - 44 ปี	1,269	942	2,211	57.39	42.61	6.33	3.63	2.70
45 - 49 ปี	1,012	689	1,701	59.49	40.51	4.87	2.90	1.97
50 - 54 ปี	737	446	1,183	62.30	37.70	3.39	2.11	1.28
55 - 59 ปี	536	364	900	59.56	40.44	2.58	1.54	1.04
60 - 64 ปี	433	314	747	57.97	42.03	2.14	1.24	0.90
65 - 69 ปี	244	177	421	57.96	42.04	1.21	0.70	0.51
70 ปี ขึ้นไป	356	324	680	52.35	47.65	1.95	1.02	0.93

ที่มา : สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 4.4 จำนวนประชากร แยกหมวด อายุและเพศ เทศบาลเมืองลพบุรี พ.ศ.2527

หมวดอายุ	จำนวนประชากร			อัตราส่วนระหว่าง เพศ		อัตราส่วน ระหว่าง หมวดอายุ รวม (%)	อัตราส่วนระหว่าง หมวดอายุ	
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง
ยอดรวม	17,388	18,926	36,314	47.88	52.12	100.00	47.88	52.12
0 - 4 ปี	1,540	1,439	2,979	51.70	48.30	8.20	4.24	3.96
5 - 9 ปี	1,588	1,431	3,019	52.60	47.40	8.31	4.37	3.94
10 - 14 ปี	1,807	1,520	3,327	54.31	45.69	9.16	4.98	4.18
15 - 19 ปี	2,228	2,260	4,488	49.64	50.36	12.36	6.14	6.22
20 - 24 ปี	1,810	2,346	4,156	43.55	56.45	11.45	4.98	6.46
25 - 29 ปี	1,727	2,263	3,990	43.28	56.72	10.99	4.76	6.23
30 - 34 ปี	1,272	1,599	2,871	44.31	55.69	7.91	3.50	4.41
35 - 39 ปี	1,159	1,162	2,321	49.94	50.06	6.39	3.19	3.20
40 - 44 ปี	724	947	1,671	43.33	56.67	4.60	1.99	2.61
45 - 49 ปี	954	1,152	2,106	45.30	54.70	5.80	2.63	3.17
50 - 54 ปี	843	831	1,674	50.36	49.64	4.61	2.32	2.29
55 - 59 ปี	580	618	1,198	48.41	51.59	3.30	1.60	1.70
60 - 64 ปี	432	632	1,064	40.60	59.40	2.93	1.19	1.74
65 - 69 ปี	287	322	609	47.13	52.87	1.68	0.79	0.89
70 ปีขึ้นไป	437	404	841	51.96	48.04	2.32	1.20	1.12

ที่มา : สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 4.5 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี

พ.ศ.	จำนวนประชากร	การเพิ่มโดยธรรมชาติ					การเพิ่มโดยการอพยพ				
		เกิด	อัตราต่อพัน	ตาย	อัตราต่อพัน	อัตราเพิ่มโดยธรรมชาติ	ย้ายเข้า	อัตราต่อพัน	ย้ายออก	อัตราต่อพัน	อัตราการอพยพ
2522	36,516	124	3.4	82	2.2	1.2	3,088	84.6	2,616	71.6	13.0
2523	36,928	90	2.4	93	2.5	-0.1	3,014	81.6	2,610	70.7	10.9
2524	37,198	76	2.0	72	1.9	0.1	2,763	74.3	2,513	67.6	6.7
2525	37,136	66	1.8	172	4.6	-2.8	2,445	65.8	2,370	63.8	2.0
2526	36,678	54	1.5	71	1.9	-0.4	1,036	28.2	838	22.8	5.4
2527	36,547	52	1.4	66	1.8	-0.4	2,122	58.1	2,151	58.8	-0.7
2528	37,010	48	1.3	124	3.3	-2.0	2,336	63.1	1,999	54.0	9.1
2529	39,447	76	1.9	87	2.2	-0.3	2,284	57.1	2,118	53.7	3.4
2530	39,896	13	0.3	73	1.8	-1.5	2,134	53.5	2,045	51.2	2.3

ที่มา : สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

4.5 สรุป

จากข้อมูลปัจจุบันของเทศบาลเมืองลพบุรี จะเห็นได้ว่า เทศบาลเมืองลพบุรีมีการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนเมืองมานาน จากชุมชนที่มีขนาดใหญ่ในสมัยอยุธยา ชุมชนแห่งนี้ได้ขยายตัวเกิดการอพยพโยกย้ายผู้คน เข้ามาอยู่อาศัยกันหนาแน่น โดยเฉพาะในบริเวณศูนย์กลางของเมือง

ปัญหาของชุมชนเมืองลพบุรีปัจจุบัน เป็นผลสืบเนื่องมาในอดีต ตั้งแต่มีทางรถไฟสายเหนือผ่าน ซึ่งมีลักษณะสภาพของปัญหา ดังนี้

ปัญหาทางด้านผังเมือง

ถึงแม้ว่า เมืองลพบุรีจะได้มีการวางผังเมืองมาก่อนในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่เนื่องจาก ไม่มีกฎหมายใช้บังคับการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทำให้การพัฒนาที่ดินของเอกชนเป็นไปตามยถากรรม เกิดการสับสนทางด้านการใช้ที่ดิน มีการใช้ที่ดินเกือบทุกประเภทในชุมชน ขนาดของถนนคับแคบ เกิดปัญหาจราจรติดขัดและสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมภายในเมือง

ปัญหาทางด้านสังคม

จากการอยู่อาศัยของประชากรในเมืองเก่าซึ่งมีความหนาแน่นสูงถึง 39 คนต่อไร่ ทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่แออัด มีแหล่งเสื่อมโทรมอยู่กลางเมือง คือ บริเวณสระมโนราห์ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 6 ไร่ ปัจจุบันมีผู้คนบุกรุกเข้ามาอยู่อาศัยประมาณ 100 ครอบครัว และอยู่กันมานานกว่า 40 ปี ลักษณะเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อเมืองทางด้านสังคม ปัญหาทางด้านอาชญากรรม และสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

ปัญหาความเสียหายของโบราณสถาน

จากลักษณะความเจริญ กิจกรรมการใช้ที่ดิน และการอยู่อาศัยของเมือง ได้ส่งผลกระทบต่อ ทำให้โบราณสถานเป็นจำนวนมากถูกรบกวนจากการกระทำของสิ่งต่าง ๆ โดยรอบ ที่สำคัญคือ แรงสั่นสะเทือนของยานพาหนะ ทั้งจากรถยนต์หรือรถไฟ เกิดรอยร้าวของการชำรุดจากโครงสร้างโบราณสถาน ซึ่งลักษณะเช่นนี้ หากไม่ป้องกันหรือหาทางแก้ไข จะทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตไปในที่สุด